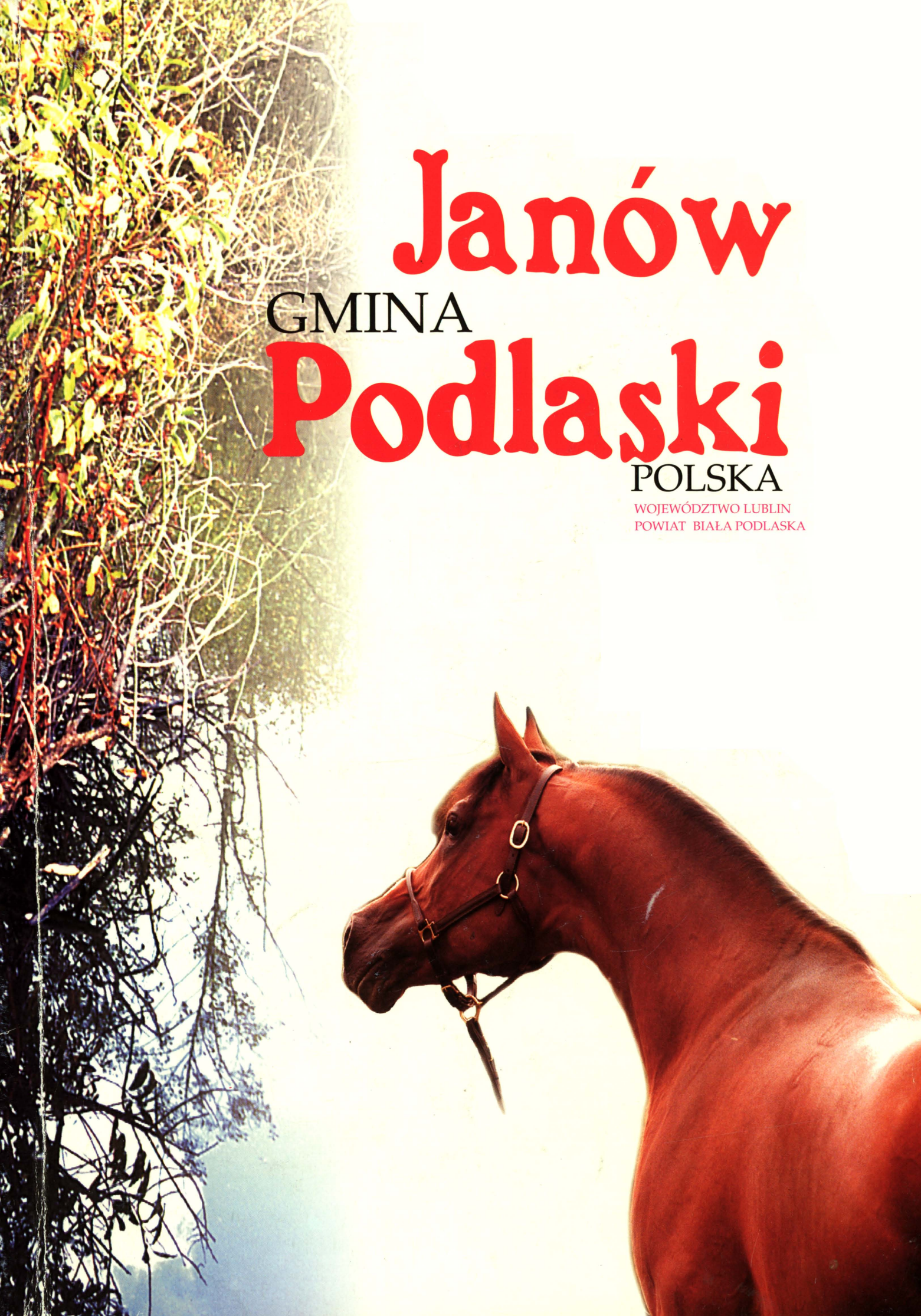

Janów

GMINA

Podlaski

POLSKA

WOJEWÓDZTWO LUBLIN
POWIAT BIAŁA PODLASKA

Oddajemy Państwu do rąk zbiór rozszerzonych informacji o naszej gminie. Adresujemy je do gospodarzy i mieszkańców wszystkich miejscowości Polski oraz ich gości także tych z zagranicy. Pragniemy, by służyły one promocji historii, gospodarki, kultury i turystyki naszej osady oraz sprzyjały nawiązywaniu nowych i zacieśnianiu istniejących już więzi. By pomagały w pozyskaniu sojuszników dla realizacji strategicznych celów rozwoju naszej gminy. Życzymy Państwu ciekawej lektury. Pragnęlibyśmy, aby rozbudziła ona u Państwa chęć odwiedzenia zakątka Polski gdzie jeszcze "woda czyta i trawa zielona a ludzie życzliwi przybyszom".

Bożena Nowicka
Wójt Gminy Janów Podlaski

POŁOŻENIE
UKSZTAŁTOWANIE TERENU
KLIMAT

2

KULTURA
OŚWIATA

20

RYNEK PRACY

25

ROLNICTWO
STADNINA KONI

26

PRZYRODA

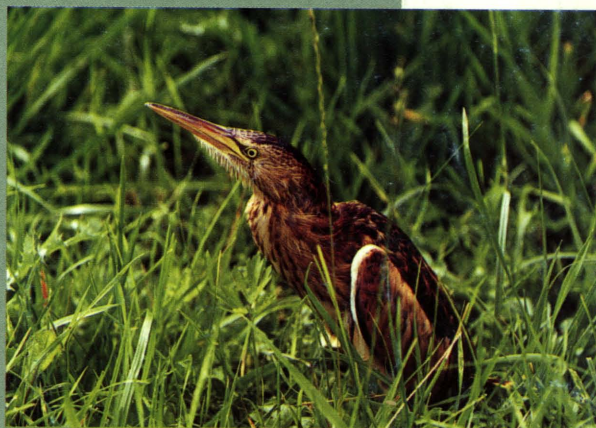
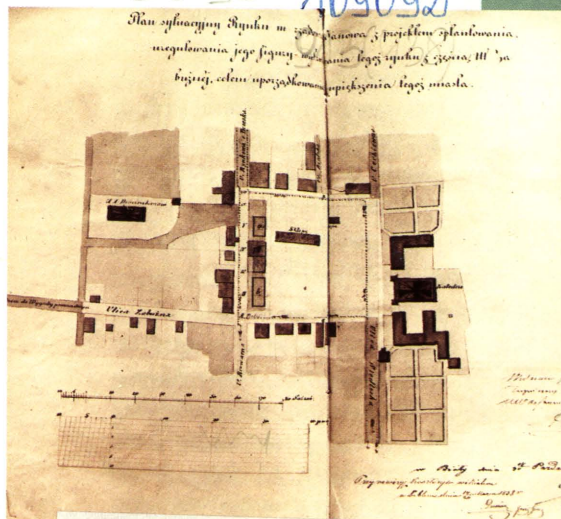
34

HISTORIA
ROZWÓJ PRZESTRZENNY
ZABYTKI

REGIONALIA

4

TURYSTYKA

46

STRATEGIA ROZWOJU

50

Miejska Biblioteka Publiczna
Biała Podlaska

5 116289000008

Władze gminy:

Wójt - *Bożena Nowicka*

Przewodniczący - *Grzegorz Jankowski*

Zarząd: *Zbigniew Awerczuk, Roman Podskok, Jerzy Sokołowski, Andrzej Pykacz, Jan Bechta*

Siedlisko wiejskie we wsi Bubel Granna (JM)

Pola wsi Bubel Stary (JM)

Gmina Janów Podlaski

Powierzchnia ogólna - 13 500 ha

Struktura powierzchni:

- użytki rolne	- 74,6 %
- lasy i zadrzewienia	- 18,1 %
- wody	- 2,2 %
- tereny komunikacji	- 2,7 %
- tereny osiedlowe	- 2,0 %
- pozostałe	- 0,4 %

Ludność gminy - 5859 osób

w tym:

- mężczyzn	- 2903
- kobiet	- 2956

Struktura wieku:

- przedprodukcyjny	- 29,4 %
- produkcyjny	- 51,3 %
- poprodukcyjny	- 19,3 %

Gmina Janów Podlaski położona jest na północnym krańcu województwa lubelskiego, stanowi część powiatu Biała Podlaska.

Pod względem regionalizacji fizyczno-geograficznej teren ten należy do wschodniej części Niżu Środkowoeuropejskiego, Podprowincji Niziny Środkowoeuropejskiej, Makroregionu Nizina Południowopodlaska. Północna, nadbużańska część gminy znajduje się w granicach mezoregionu Podlaski Przełom Bugu, zaś jej część środkowa i południowa przynależy do mezoregionu Wyżyna Łukowska.

Większa część obszaru gminy jest położona na wysokości 140 -150 m n.p.m. W dolinie Bugu tereny położone są najniżej, bo na poziomie 125 m n.p.m. Zaś największą wysokość osiągają wzgórza morenowe położone koło wsi Błonie Kol. - osiągają 160 m n.p.m. Przeciętna różnica wysokości terenu gminy wynosi 35 m.

Sołectwa i sołtysi:

Blonie - *Sławomir Marciniuk*, Buczyce Stare - *Jan Gładzki*, Bubel Granna - *Bożemój Zdzisław*, Bubel Łukowiska - *Tadeusz Malinowski*, Bubel Stary - *Grzegorz Jankowski*, Jakówki - *Tadeusz Karwacki*, Janów Podlaski - *Krzyszyna Czerewko*, Kajetanka - *Leonard Hryciuk*, Klonownica Mała - *Tadeusz Kaplan*, Klonownica Plac - *Stanisław Chomiński*,

Nowy Pawłów - *Bogdan Iwaniuk*, Ostrów - *Halina Szewczuk*, Peredyło - *Ryszard Łukijaniuk*, Polinów - *Jarosław Hańko*, Romanów - *Janusz Wachowicz*, Stary Pawłów - *Edward Kondraciuk*, Werchliś - *Tadeusz Bilicz*, Woroblin - *Andrzej Kraciuk*

Rzeka Bug (JM)

Dolina Bugu i jej najbliższe sąsiedztwo zostały ukształtowane około 10 - 12 tys. lat temu, gdy zakończył się proces deglacacji, tzn. wycofywania się i topnienia lądolodu. Początkowo wody cofającego się na północ lodowca odpływały w kierunku południowo-wschodnim, zasilając zlewnię Morza Czarnego. Później, po przebicciu się przez kredowe wzgórza w okolicach dzisiejszego Mielnika, zaczęły odpływać w kierunku północno-zachodnim, do Wisły i dzisiejszego Morza Bałtyckiego. Pierwotne koryto Bugu ukształtowało się w miejscu, w którym znajduje się obecnie. Po całkowitym ustąpieniu lodowca, co miało miejsce w holocenie, najmłodszym współczesnym okresie historii Ziemi, powstały w dolinie rzeki wydmy, a zagłębienia wypełniły się z czasem torfami i namułami. Dolina Bugu rzeźbiona była w czasie tysiącleci przez rzekę oraz jej dopływy i wiatr. Na tak ukształtowany teren wkroczyła puszcza, której potęgę i bogactwo opisują liczne przekazy.

Ze względu na swe położenie teren gminy podlega wpływom ostrego klimatu kontynentalnego, który wyraża się m.in. dużą rozpiętością temperatur rocznych (od + 30° C do - 30° C) oraz niezbyt wysoką sumą roczną opadów atmosferycznych (ok. 520 - 550 mm rocznie), przypadających głównie w okresie letnim.

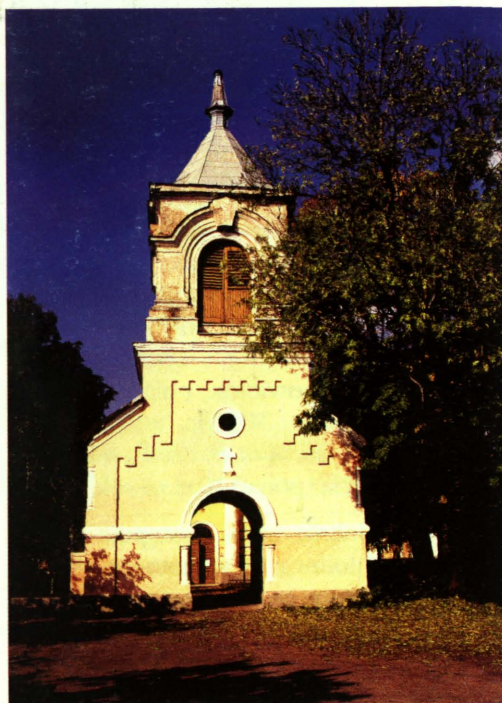
Okres wegetacji rozpoczyna się w pierwszej dekadzie kwietnia, a kończy w ostatniej dekadzie października i trwa 205 - 210 dni. Okres zalegania pokrywy śnieżnej trwa od 80 do 90 dni. We wszystkich porach roku przeważa powietrze polarne pochodzenia morskiego. W tym terenie przeważają wiatry zachodnie, często wiejące z dużą prędkością (ponad 10 m na sek.).

W dolinie Bugu następuje nagromadzenie chłodnego i wilgotnego powietrza, powodujące powstawanie mgieł i inwersji termicznych.

Janów Podlaski - mapa z k. XVIII w.

Janów Podlaski - dzwonnica przy kościele pw. św. Jana Chrzciciela (JM)

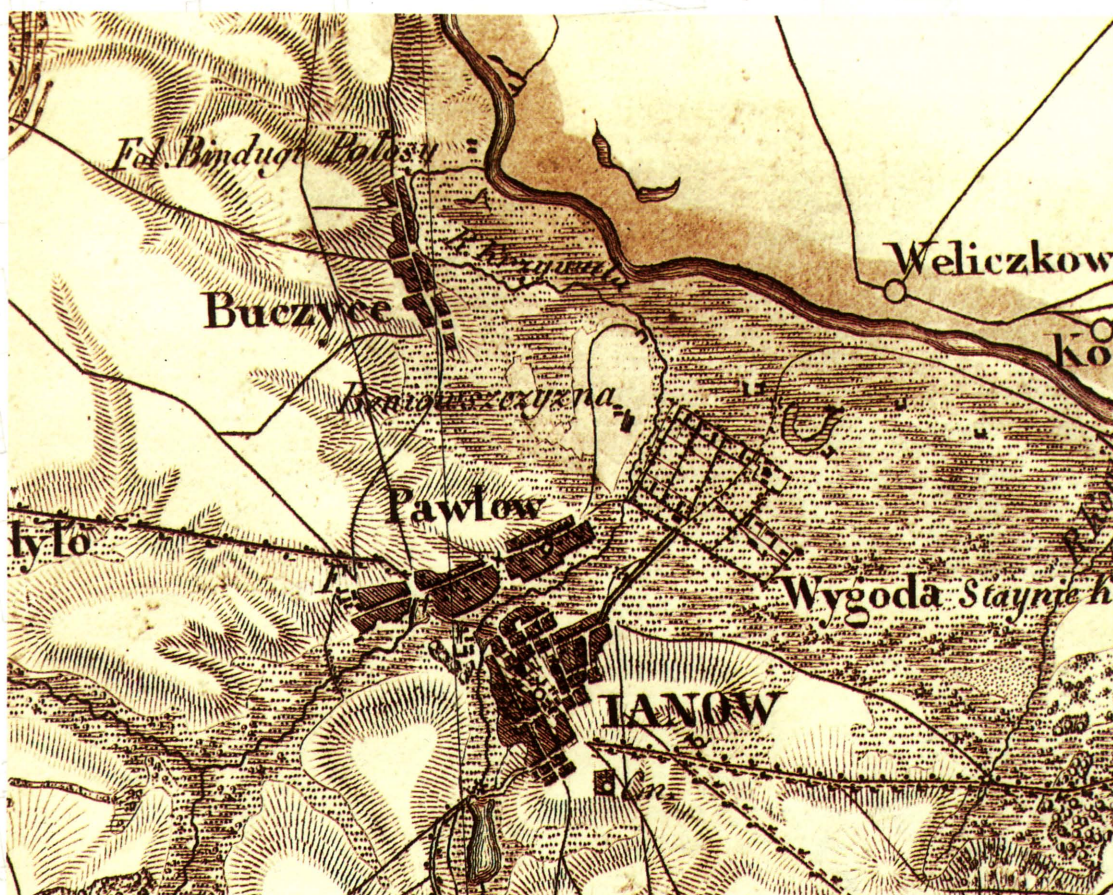

Miasto położone jest malowniczo wśród nadbużańskich pól i łąk, w miejscu starannie wybranym. Pagórkowaty, pofałdowany teren, przecięty biegiem rzeki Krzywuli w miejscu miasta tworzy rodzaj odwróconej misy. Środek tej misy zajmuje centralna część miasta z rynkiem głównym. Obrzeża Janowa od południa, zachodu i północy zbiegają w doliny rzek Krzywuli i dzisiejszej Czyżówki. Po stronie wschodniej otwiera się szeroka i gładka płaszczyna nadbużańskich łąk. Znakomita ekspozycja architektury, duże nasłonecznienie, dostępność części centralnej nasuwały w sposób naturalny rozwiązania przestrzenne.

Drugim istotnym komponentem decydującym o rozlokowaniu miasta była sieć traktów. Przecinały go dwa ważne szlaki komunikacyjne: północno - południowy z przeprawą przez Bug (dawny trakt brzesko-łosicki) z przedłużeniem do Białej Podlaskiej oraz nowszy trakt brzeski.

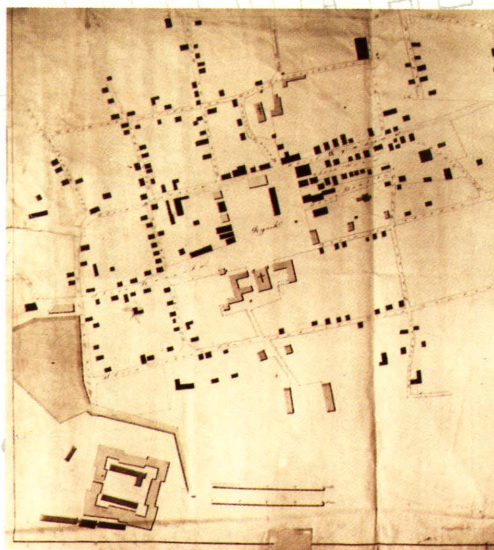
Powstanie Janowa Podlaskiego wiąże się ze wsią Porchowo, sięgającą początkami zapewne XIII w. Ta niewielka osada w XV w. stała się własnością biskupów łuckich, co przyczyniło się do wzrostu jej znaczenia i przesądziło o dalszych jej dziejach. W związku z czasowym pobylem dostojników diecezji łuckiej ulokowany tu został dwór biskupi. W 1428 r. nastąpiła fundacja kościoła pw. Św. Trójcy i założenie parafii rzymsko-katolickiej. Efektem dążeń do podniesienia rangi osady było wydanie w 1465 r. przywileju lokacyjnego, na mocy którego Porchowo pod nazwą Janów uzyskało rangę miasta. Od tego czasu zaczął się dynamiczny rozwój Janowa, który wkrótce, obok Łucka, stał się drugim ośrodkiem rezydencjonalnym biskupów łuckich w Wielkim Księstwie Litewskim, a z czasem w XVI w. centrum administracyjnym ich dóbr janowskich. Już w końcu XV w. posiadał on cerkiew farną pw. św.

Rok	zaludnienie	ilość domów
przed 1570	ok.5000	ok.500
1700	1500	180
1827	1186	224
1865	2235	242
1938	4100	461
1978	2000	

Janów Podlaski - mapa 1840

Janów Podlaski - plan miasta z 1848 r.

Cudotwórców Kuźmy i Damiana, murowany kościół rzymskokatolicki pw. św. Jana Chrzciciela i drewniany kościół pw. św. Trójcy.

Dzięki patronatowi biskupiemu i dogodnemu położeniu na traktach brzeskim, warszawskim i międzyrzeckim, z przeprawą promową przez rzekę Bug, przeobraził się w poł. XVI w. w duży ośrodek miejski. Jego centralnym punktem był prostokątny rynek, przy którym znajdowało się wójtostwo oraz ratusz z jatkami, kramami, wagą miejską.

Miasto zespolone było ściśle z rezydencją biskupią - zamkiem górnym położonym na wyniosłości w pn. jego części.

Wiek XVI - założenie zamku "górnego"

Koniec XVI w. - założenie seminarium duchownego

Istniał też na pn.-wsch. od miasta, na terenach dzisiejszej stadniny koni starszy zamek dolny. Miasto posiadało synagogę i szkoły, a od k. XVI w. mansjonarię i seminarium duchowne, które w k. XVII w. należało do znaczniejszych w diecezji łuckiej. W 1602 r. sprowadzeni zostali do Janowa dominikanie i osadzeni przy kościele św. Jana Chrzyciela. Jednocześnie parafia przeniesiona została do kościoła Św. Trójcy, wokół którego powstał zespół budynków klasztornych oraz ogrody ozdobne i warzywne.

Liczne przywileje nadane miastu i jego mieszkańcom powodują, że Janów osiąga w XVI wieku największy swój rozkwit. Miasto liczy wówczas 5000 mieszkańców i posiada ok. 500 domów. Rujujące zniszczenia przynosi miastu najazd Szwedów w 1657 r. Spłonął wówczas zamek, zniszczeniu i grabieży uległy wszystkie kościoły i większa część miasta.

Koniec XVII wieku przynosi jedyną, dość istotną, zmianę w wyglądzie miasta. Wkrótce po najeździe Szwedów przystąpiono do odbudowy zamku. Na miejscu dzisiejszego zespołu pałacowego wzniesiono dwór obronny, częściowo murowany, w większej części drewniany, parterowy na planie prostokąta, do którego przylegały dwie narożne baszty. Użytkowany już przed 1685 r. stał się wkrótce siedzibą alumnów seminarium utworzonego przez biskupa Stanisława Witwickiego.

Zasadniczy zwrot w dziejach miasta przynosi wysoka aktywność budowlana biskupów łuckich w 1 poł. XVIII w. Większość tych obiektów przetrwała, z niewielkimi zmianami, do dnia dzisiejszego, a ich monumentalność i siła wyrazu nie mają sobie równych nie tylko w Janowie - one właściwie nadają miastu charakter i swoiste piękno.

Obraz Janowa k. XVIII w. uzupełnić należy funkcjonującą w mieście łaźnią, szpitalem kahalnym, murowaną bożnicą. Stara cerkiew unicka pozbawiona wiernych, w tym czasie, jest już opuszczona.

Wymienić tu należy przede wszystkim okazały zespół architektoniczny, powstały na miejscu dawnego kościoła Św. Trójcy, w zach. pierzei rynku. W skład zespołu wchodzi barokowy kościół pod tym samym wezwaniem (1714-1741), przylegający doń od pd. budynek seminarium (1745 r.), od pn. tzw. "domus emeritorium" (1757 r.), dobudowane do kościoła "psalterium" (1770 r.) oraz wolno stojąca dzwonnica (1745 r.) z przylegającym do niej murem zamykającym ogród seminaryjny.

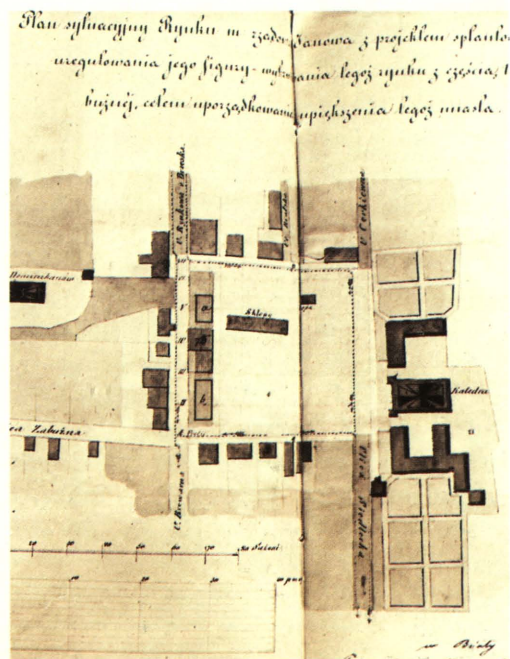

Janów Podlaski - panorama (JM)

Rok 1657 - zniszczenie miasta Janowa przez Szwedów
Lata 1714-1741 - budowa kościoła pw. Św. Trójcy

Janów Podlaski - mapa z 1850 r.

Janów Podlaski - plan miasta z 1858 r.

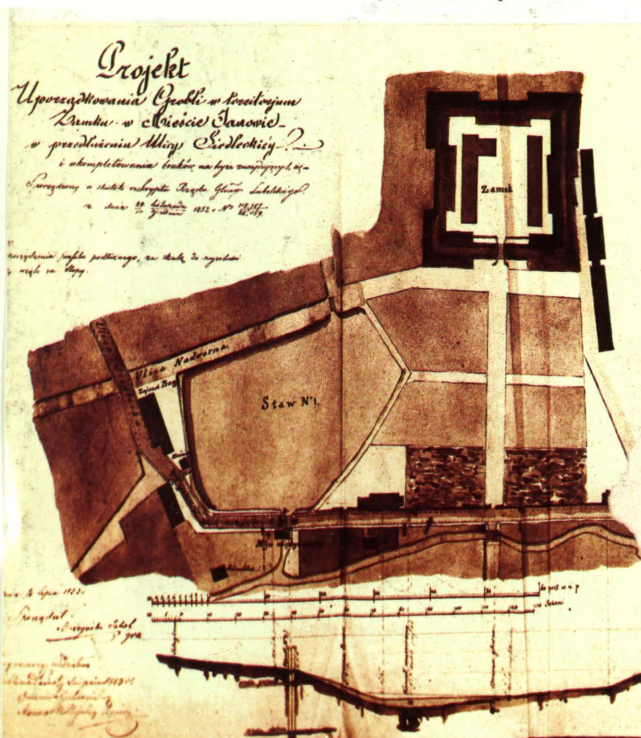
Janów Podlaski - kościół pw. Św. Trójcy (JM)

Janów Podlaski - "Grota Naruszewicza"

Drugim elementem zmieniającym sylwetę miasta stała się kolejna przebudowa rezydencji biskupiej przeprowadzona w latach 1770-1780. Dawny dwór obronny został częściowo rozebrany, na jego miejscu stanęły dwa pawilony pałacowe o delikatnym rokokowym wystroju architektonicznym. Budowla ta wraz z przeprowadzoną modernizacją ogrodu włoskiego otrzymała charakter pałacowo-parkowy. Na terenie parku powstała drewniana oranżeria i budynek ogrodniczy, a ok. 1790 r. pawilon ogrodowy zwany "Grota Naruszewicza". Do tego doliczyć należy realizację szeroko zakrojonych prac remontowych młynów, stawów, grobli, budowę w mieście karczmy zajezdnej "Praga", dwóch austerii, budowę szpitala czy wreszcie drewnianych kramów w rynku. Na terenie folwarku biskupiego działa pięć młynów - Koziół, Zaborny, Międzybrowarny i Podzamkowy.

Janów Podlaski - plan zamku z 1852 r.

Dzieje Janowa związane są z osobami wielu wybitnych biskupów łuckich i brzeskich, jak: Franciszek Prażmowski, Franciszek Antoni Kobielski, Erazm Wołowicz, Feliks Paweł Turski. Ostatnim z "wielkich" rządców diecezji był Adam Naruszewicz, dziejopisarz, organizator dużej biblioteki diecezjalnej. Wraz z jego śmiercią w 1796 r. skończył się okres władania biskupiego w Janowie, który z zespołem dóbr na mocy uchwały Sejmu Wielkiego stał się formalnie własnością państwa.

Oprócz kolegiaty działał kościół powstały w 1770 r., na miejscu dawnego kościoła dominikanów. Miasto jednak nie odzyskało swojej wielkości, liczy tylko 180 domów oraz 1500 mieszkańców. Większość z nich trudzi się rolnictwem, handel miejski pozostaje w rękach Żydów.

W wyniku podziału ziem Rzeczypospolitej szlacheckiej, Janów wraz z przyległymi dobrami skarbowymi przeszedł w ręce Austriaków. W okresie Księstwa Warszawskiego pełnił funkcję centrum ekonomii dóbr narodowych. Od 1817 r. w ekonomii tej na obszarze byłego folwarku Wygoda utworzona została Rządowa Stadnina Koni, ze specjalistyczną szkołą weterynarii praktycznej, szkołą hipiki i ujeżdżania. W 1818 r. na mocy bulli papieskiej powołującej diecezję podlaską ze stolicą w Janowie miasto podniesione zostało do rangi siedziby biskupiej.

W okresie powstania styczniowego miasto stanowiło lokalny ośrodek dążeń niepodległościowych. Podczas działań partyzanckich dwukrotnie Janów był miejscem koncentracji oddziału powstańczego Romana Rogińskiego. W walkach brał udział miejscowy oddział powstańczy zorganizowany przez Jana Stasiukiewicza.

Janów Podlaski - wjazd do zamku (JM)

Wiek XIX - budowa zespołu stajni murowanych
Rok 1869 - utrata praw miejskich

Janów Podlaski - fotografia młyna z ok. 1935 r. (JB)

Po stłumieniu powstania, Janów utrzymał status miasta tylko do 1869 r. Wcześniej, bo w 1867 r. przestał być siedzibą diecezji podlaskiej, w wyniku przeniesienia jej do Siedlec.

W przeciwieństwie do miastotwórczego okresu XVIII w. dzieje Janowa w następnych latach, aż do zakończenia I wojny światowej poza założeniem stadniny koni, charakteryzuje stagnacja. Założenie stadniny janowskiej spowodowało przejście przez Zarząd Stada zamku biskupiego i folwark Wygoda. Folwark ten połączono z miastem przedłużoną ul. Zabuzną (obecnie Wygodzka).

W bliskim sąsiedztwie Janowa rodzi się zespół ciekawej architektury o zabarwieniu klasycystycznym (stajnie: Czółowa, Woroncowa, Wyścigowa) oraz romantycznym (stajnia Zegarowa). Dla pracowników stadniny wznoszone są domy mieszkalne nawiązujące swoją architekturą

do budownictwa dworskowego.

W drugiej ćwierci XIX w. podjęto szeroko zakrojone prace porządkowe. Ulice miasta obsadzono drzewami, wybrukowano ul. Brzeską i Siedlecką, a po 1850 r. także rynek.

Obok działań porządkowych wiek XIX przynosi także inwestycje o charakterze ogólnomiejskim. Do takich należałoby zaliczyć probostwo, dobudowy do domu "emerytorium" zachodniego skrzydła, budowę jatek rzeźniczych a później sklepów w rynku (1852 i 1878), dwuklasowej szkoły rosyjskiej na miejscu wypalanej cerkwi (1874).

W czasie I wojny światowej miasto poniosło dotkliwe straty. W 1915 i 1916 r. spłonęło łącznie ponad 350 zabudowań. Tuż po odzyskaniu niepodległości Janów staje się siedzibą administracji powiatu konstantynowskiego i ponownie

Janów Podlaski - Wygoda - stajnia Zegarowa (JM)

Janów Podlaski - pomnik wdzięczności
Marszałkowi Józefowi Piłsudskiemu (JM)

Janów Podlaski - najstarsza w Polsce (zachowana) stacja CPN (JM)

Rok 1920 - odzyskanie praw miejskich

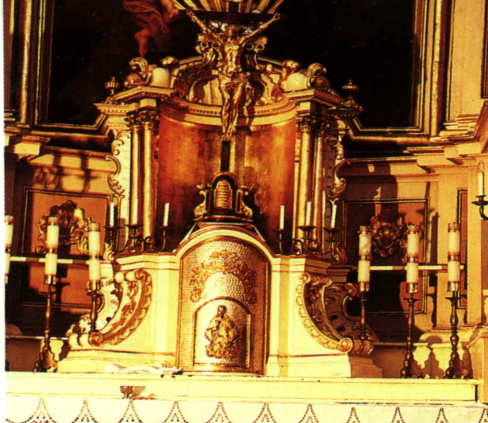

Janów Podlaski - kościół pw. św. Jana Chrzciciela (JM)

biskupstwa podlaskiego. Odzyskuje również utracone prawa miejskie. Konieczność odbudowy zniszczeń powoduje nowy ruch budowlany, polegający na zabudowie wolnych placów budynkami drewnianymi, wyłącznie parterowymi posiadającymi cechy małomiasteczkowej architektury. Większość istniejących domów dzisiejszego Janowa pochodzi z okresu międzywojennego i one właśnie nadają miasteczku specyficzny urok i klimat.

W okresie międzywojennym Janów funkcjonował jako prężny ośrodek miejski, w którym działało szereg organizacji społecznych, politycznych i gospodarczych, jak: Towarzystwo Rolnicze "Rozwój", Oddział Związku Strzeleckiego, Oddział Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół".

Zawsze żywe wśród mieszkańców tradycje patriotyczne i niepodległościowe odżyły w okresie wojny i okupacji niemieckiej. W latach 1939-44 miasteczko było lokalnym ośrodkiem ruchu oporu.

Janów Podlaski - tabernaculum ołtarza głównego kościoła pw. Św. Trójcy (JM)

Działy tu organizacje Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej. Wielu mieszkańców Janowa dotknęły represje okupanta.

Po wojnie, w latach władzy ludowej, miasto ponownie zepchnięte zostało do rangi osady. Pomimo to utrzymało klimat małego miasteczka bogatego w zabytki przeszłości, słynącego z osiągnięć hodowlanych stadniny konia arabskiego, osiągnięć kulturalnych oraz naturalnego krajo-brazu przyrodniczego.

Historyczny układ przestrzenny po II wojnie światowej nie uległ zatarciu i zachował na ogół swoje walory pomimo kilku zaniedbań przestrzennych. Wysiłkiem społeczeństwa powstaje szereg inwestycji użyteczności publicznej, jak: dom handlowy, dom kultury, ośrodek zdrowia, urząd gminy i inne niezbędne dla potrzeb współczesnego życia.

Główną zaletą Janowa Podlaskiego jest harmonijne powiązanie wszystkich elementów historycznego ukształtowania przestrzennego, a więc rzeźby terenu, planu miasta z jego bryłą i sylwetą architektury monumentalnej z podstawową substancją miejską, funkcji z realizacją. Drugim ważnym wyróżnikiem miasta, rzadko spotykanym gdzie indziej, jest swoista trwałość form.

Z tych właśnie względów Radni Gminy, zdając sobie sprawę, że praktyka inwestycyjno-budowlana ostatnich 50 lat zagraża w znacznym stopniu architektoniczno-krajobrazowym wartościom miasta, podjęli trud jej uporządkowania inicjując prace nad szczegółowym planem zagospodarowania przestrzennego. W przyszłości powinien Janów stać się lokalnym centrum turystycznym, miejscem godnym zwiedzania a także wypoczynku - swoistym Kazimierzem Dolnym na południowym Podlasiu.

Janów Podlaski - widok osady z "lotu ptaka" (JM)

Janów Podlaski - kolegiata pw. Świętej Trójcy (JM)

Kolegiata pw. Świętej Trójcy w Janowie Podlaskim jest jednym z najciekawszych zabytków południowego Podlasia. Budowę świątyni rozpoczął w 1717 roku biskup Aleksander Wyhowski a zakończył biskup Stefan Rupniewski. Posiada ona wyjątkowo interesujące wyposażenie: regencyjne i barokowe ołtarze, barokowe konfesjonale i stalle, obrazy m.in. ze szkoły Smuglewicza, barokowe trumny biskupów tuckich i brzeskich.

Janów Podlaski - kolegiata pw. Świętej Trójcy (JM)

Pierwsza cerkiew w Bublu Starym wzniesiona została w 1740 r. staraniem Antoniny Kobielskiej. Wg inwentarza z 1818 roku cerkiew miała nawę, prezbiterium i kruchtę "pod jednym dachem". W 1864 poddana została gruntownemu remontowi, obok niej wybudowano wówczas istniejącą do dziś dzwonicę. W latach 1875-1844 zamieniona na cerkiew prawosławną, a na przełomie wieków XIX i XX wprowadzono nowe dachy z kopułą na środku.

Bubel Stary - dzwonnica przy kościele parafialnym, w tle kościół parafialny (JM)

Drewniana cerkiew grekokatolicka pw. św. Barbary istniała w Starym Pawłowie już przed 1728 rokiem. Składała się z nawy, prezbiterium, zakrystii oraz babinca z wieżą-dzwonnicy. Przed 1793 wzniesiono nową, niewielką cerkiew, także drewnianą, pw. Wniebowzięcia NMP. Świątynia ta po przejęciu jej przez Rosjan w 1875 roku popadła w ruinę, rozebrana została w 1930 roku. Na jej miejscu, dla wyznawców obrządku wschodniosłowiańskiego, ks. Grzegorz Kasprowicz buduje obecną pw. św. Mikołaja.

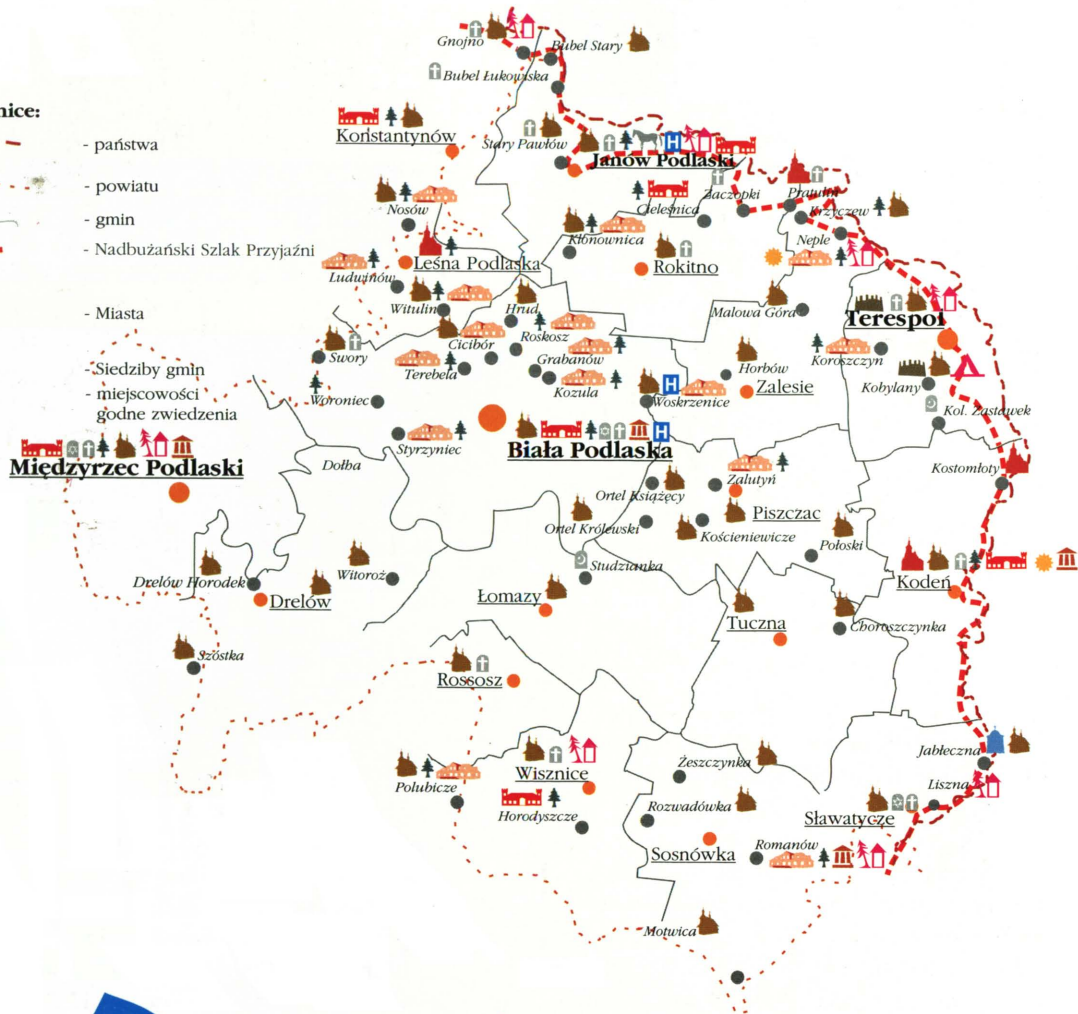
Stary Pawłów - kościół filialny pw. św. Mikołaja (JM)

POWIAT BIALSKI - WALORY KRAJOZNAWCZE

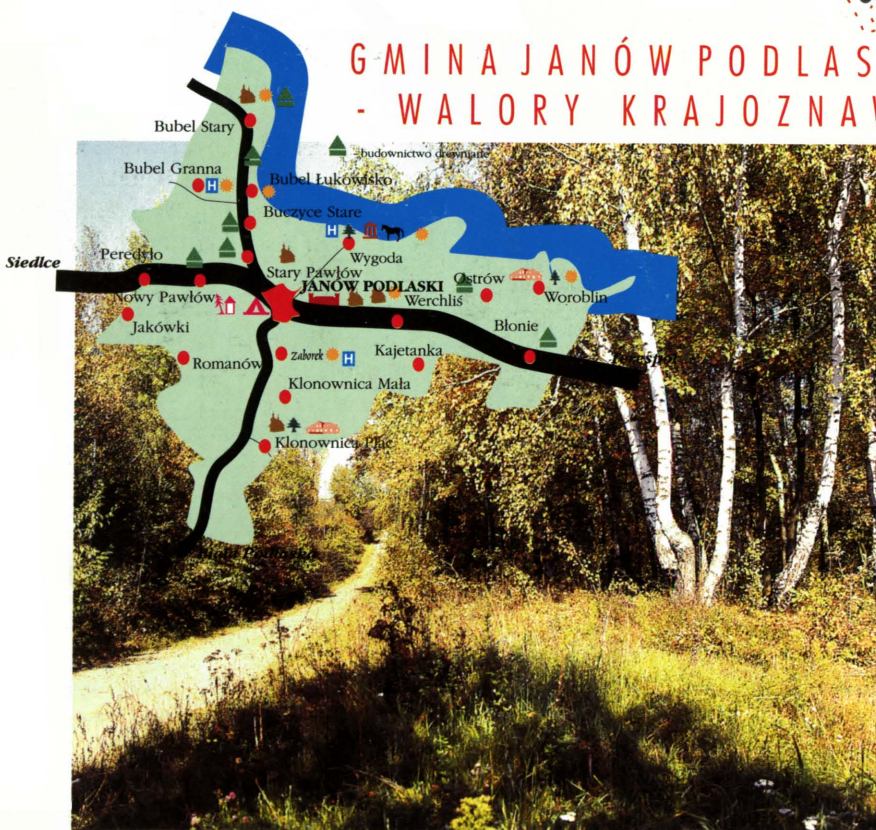
Granice:

- państwa
- powiatu
- gmin
- Nadbużański Szlak Przyjaźni
- Miasta
- Siedziby gmin
- miejscowości godne zwiedzenia

Międzyrzec Podlaski

GMINA JANÓW PODLASKI - WALORY KRAJOZNAWCZE

Droga w Buble Starym (JM)

Biała Podlaska

- Miasta
- Janów Podl. - Siedziby gmin
- Pratin - miejscowości godne zwiedzenia
- Zabytkowe:
 - palace
 - dwory (zespoły dworskie)
 - kościoły rzymskokatolickie, neounickie i cerkwie
 - sanktuaria
 - prawosławny zespół klasztorny
 - parki
- Cmentarze:
 - chrześcijańskie
 - kirkuty
 - mizary
 - forty dawnej twierdzy brzeskiej
 - muzea
 - stadnina koni
 - ośrodki wypoczynkowe
 - szkolne schroniska młodzieżowe
 - hotele i pensjonaty
 - kempingi

Janów Podlaski - kościół parafialny
obraz Św. Trójcy (JM)

Janów Podlaski - kościół parafialny,
bp. Adam Naruszewicz, rzeźba O.Sosnowskiego (JM).

ZNANI I ZWIĄZANI Z JANOWEM PODLASKIM

Łosowicz Jan (zm. 1481) biskup łucki w latach 1463-1468, a następnie wileński. Działacz polityczny i dyplomata m.in. członek komisji papieskiej do egzekucji wyroków w sprawach arcybiskupa ryskiego z zakonem krzyżackim w Inflantach. Lokator w 1465 r. miasta Janowa na prawie chełmińskim na gruntach dóbr Porchów, nadanych wcześniej biskupom łuckim przez W. Ks. Witolda. Założyciel rezydencji biskupów łuckich oraz organizator dóbr biskupich, janowskich. Inicjator budowy kościoła murowanego pw. św. Jana Chrzciciela oraz instalacji w Janowie siedziby oficjałatu i archidiaconatu brzeskiego.

Kobielski Franciszek Antoni (1679-1755) biskup łucki i brzeski w latach 1739-1755. Znamca prawa kanonicznego, teologii oraz kilku języków obcych, w tym niemieckiego i francuskiego. Mąż stanu, działacz polityczny, zwolennik reformy Trybunału Koronnego, wojska i służb dyplomatycznych I Rzeczypospolitej. Mecenaz kultury i sztuki, m.in. w 1736 r. ratował pożyczką wydawnictwo pomnikowe prawa polskiego *Volumina Legum*. "Miłośnik Janowa" stale rezydujący w tym mieście, przyczynił się do jego rozbudowy i wzrostu do ok. 350 dymów. Doskonale administrator i zarządca podniósł rentowność dóbr biskupich i uczynił z Janowa centrum tychże dóbr obejmujących dwa miasta, 39 wsi, 6 folwarków, 12 karczm, 23 młyny, 5 foluszy, 61 łąk, 6 stawów i 110 pasiek, dwie przystanie na rzece Bug, przynoszące rocznie ponad 10 tys.

dukatów dochodu. Ukończył budowę zespołu kolegiaty janowskiej pw. Św. Trójcy. Zapisał się jako zwolennik ekumenii, pojednania dyzunitów z kościołem katolickim. Autor kazań po synagogach swojej diecezji, które wyszły drukiem.

Zmarł w Janowie 17 I 1755 r. i tutaj został pochowany. Upamiętnia go epitafium z czarnego marmuru ufundowane po 1755 r. z jego portretem na blasze miedzianej.

Naruszewicz Adam Tadeusz Stanisław (1733-1796) biskup łucki i brzeski w latach 1790-1796, poeta, wydawca i tłumacz, pedagog, historyk, mąż stanu i działacz polityczny; zwolennik reform króla Stanisława Augusta Poniatowskiego i Konstytucji 3 Maja 1791 r. Poeta przełomu działający na pograniczu dwóch epok. Kontynuator poezji sarmackiej Macieja Kazimierza Sarbiewskiego a zarazem reformator poezji lirycznej. Autor ód, satyr i sielanek wygłaszanych m.in. na łamach czasopisma "Zabawy Przyjemne i Pożyteczne" w latach 1770-1777. Wydawca tomu staropolskiej poezji pt. "Sielanki polskie z różnych autorów zebrane", tłumacz "Pieśni wszystkich Horacjusza", twórczości Tacyta pt. "Kaja Korneliusz Tacyt - Dzieła wszystkie". Wykładowca gramatyki na Akademii Wileńskiej od 1762 r., poetyki, wymowy oraz historii i geografii na warszawskim Collegium Nobilium a w latach 1766-1767 w Szkole Rycerskiej. Doktor teologii Akademii Wileńskiej od 1773 r. Historyk dokumentalista i biograf, autor

Epitafium bpa Fr. Kobielskiego (JM)

"Historii Narodu Polskiego" (t. I-VII) - pierwszego naukowego przedstawienia dziejów ojczystych opartych na szerokim krytycznie opracowanym materiale źródłowym i Tek pt. "Acta Regum et Populi Poloniae" zamkniętych w ponad 230 tomach, w tym 217 ocalonych w Bibliotece Czartoryskich w Krakowie. Doradca (od 1771 r.) króla Stanisława Augusta Poniatowskiego, członek Towarzystwa Przyjaciół Kilku. Od 1781 r. pisarz w. litewski i sekretarz Rady Nieustającej do 1786 r., Członek Zgromadzenia Przyjaciół Ustawy Rządowej 3 Maja. W stolicy biskupiej w Janowie zapisał się jako bibliofil, archiwista pamiątek narodowych i fundator sierocińca.

Zmarł 8 VII 1796 r. w Janowie Podlaskim i tam została złożona trumna. Upamiętnia Go w janowskim kościele pw. Św. Trójcy neoklasycystyczny pomnik wykonany w 1861 r. w Rzymie z białego marmuru przez rzeźbiarza Oskara Sosnowskiego.

Osterloff Wiesław Konrad (1915-1986) ur. 25 I 1915 r. w Janowie Podlaskim w rodzinie lekarza weterynarii stadniny koni Konrada Władysława i Marii Zofii z domu Kozłowska. Absolwent Wydziału Prawa Uniwersytetu Warszawskiego. Literat, dziennikarz, publicysta sportowy. W czasie II wojny światowej uczestnik konspiracji warszawskiej, więzień obozu koncentracyjnego w Buchenwaldzie. Dziennikarz. Autor takich powieści, jak: "Dzieci słońca" i "Ród Pizarów." Publicysta - historyk, autor książki pt. "Historia Sportu Warszawy" - 1976 oraz wspólnie z Wł. Żrobkiem: "Od Aten do Montrealu. Wyniki Letnich Igrzysk Olimpijskich 1896-1976", Warszawa 1977.

Tański Czesław Aleksy (1891-1992) artysta, malarz, pionier modelarstwa i szybownictwa polskiego. Zwany "pol-

Samolot zbudowany m. in. przez Czesława Tańskiego

skim Lilienthulam" entuzjasta i popularyzator lotnictwa. Absolwent Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie. Stypendysta na Akademii Sztuk Pięknych w Monachium i Akademii Juliena w Paryżu. Autor galerii portretów koni janowskich wykonanych na zlecenie ówczesnego dyrektora stadniny koni w Janowie Podlaskim hr. A. Nierotha. Konstruktor kilku wersji samolotu i szybowca "Lotni". Twórca, w latach 1905-1912, pierwszych projektów oryginalnych śmigłowców napędowych przez dwa przeciwbieżne wirniki oraz samolotu "Łąka". W 1971 r. założyciel i członek Polskiego Towarzystwa Żeglugi Napowietrznej a w 1921 r. Aero-Clubu Rzeczypospolitej Polskiej w Warszawie. Inicjator i organizator pierwszych na ziemiach polskich wystaw lotniczych w Warszawie i Łodzi. Uczestnik szeregu wystaw artystycznych malarskich przed i po I wojnie światowej, laureat nagród i wyróżnień. Imię jego nosi Medal przyznawany corocznie za wybitne osiągnięcia szybowcowe oraz Dyplom ARP za wybitne osiągnięcia organizacyjne z 1992 r.

Tański Tadeusz ur. 11 III 1892 r. w Janowie Podlaskim w rodzinie Czesława i Marii z domu Jakubowska. Absolwent Ecole d'Electricite de Paris im. Charliat. Inżynier, elektryk, konstruktor, twórca w latach 1914-1918 największego wówczas na świecie silnika lotniczego o 12 cylindrach i mocy 520 KM. W Odrodzonej Polsce konstruktor ok. 20 lekkich samochodów pancernych na podwoziu Forda, pierwszego oryginalnego polskiego samochodu osobowego pod nazwą CWS T-1, który można było zdemontować za pomocą jednego klucza M-10. Autor projektów ciągnika rolniczego i samochodu ciężarowego opracowanych dla Stowarzyszenia Mechaników w Ameryce Północnej. Współredaktor i współpracownik takich czasopism samochodowych, jak "Samochód" i "Przegląd Samochodowy". W czasie II wojny światowej uczestnik konspiracji w szeregach AK pod ps. Nałęcz. Zamordowany przez hitlerowców w Oświęcimiu w marcu 1941 r.

Janów Podlaski - 2000 r. (CC)

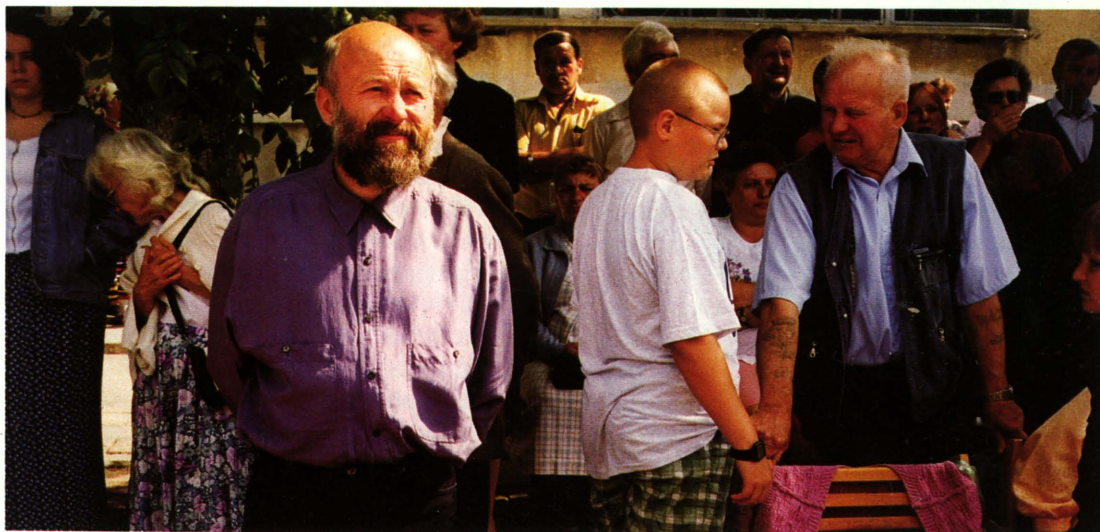
Historia, tradycja i różnorodność - tak ogólnie można określić życie kulturalne gminy. Za sprawą działających w Janowie Podlaskim, Nowym Pawłowie i Jakówkach zespołów folklorystycznych i twórców ludowych żyje tam i rozwija się kultura ludowa.

W samym Janowie, już w latach trzydziestych ubiegłego stulecia, działały chóry i zespół teatralny. Największym ówczesnym animatorem kultury był Stanisław Kolada. Oprócz niego wymienić należy rodzeństwo Anielę i Tadeusza Koladę oraz Ryszarda Rogulskiego i Halinę Deszyńską.

Po opuszczeniu Janowa przez hitlerowskich okupantów, Stanisław Kolada, już we wrześniu 1944 roku przystąpił do przygotowania własnej sztuki teatralnej "Wigilia partyzantów w lesie". Zespół teatralny istniał do lat pięćdziesiątych i przygo-

tował aż osiem sztuk teatralnych grając nie tylko w Janowie, ale także w Leśnej Podlaskiej, Terespolu i Białej Podlaskiej. Repertuar stanowiły sztuki St. Kolady "U kresu wędrówki", "Pęknięta oś", "Teatr pod bombą atomową" a także "Dwa teatry" J. Szaniawskiego, "Moralność Pani Dulskiej" G. Zapolskiej i "Bezdroża miłości" J. Zawieyskiego.

Zaraz po wyzwoleniu reaktywował też swoją działalność chór męski prowadzony przez Czesława Jędrzejewskiego. W roku 1948 w Janowie otwarto bibliotekę. Zlokalizowano ją w niewielkich pomieszczeniach pośeminaryjnych. Od 1988 roku Gminna Biblioteka Publiczna mieści się w GOK-u i prowadzi też filię w Bublu Starym. Ta bardzo ważna dla kultury placówka oprócz wypożyczania i pozyskiwania nowych książek prowadzi szeroką działalność oświatową, edukacyjną i kulturotwórczą.

Arkadiusz Markiewicz - artysta plastyk (CC)

Wiersz Olimpii Pielach

Ojczyzna

*Moja Ojczyzna, to nie kraj uśpianiały,
Granic którego strzegą góry, morza, rzeki;
To nie porozrzucane dookoła miasta,
Nie wieże kościołów, nie fabryk kominy ...*

*Moja Ojczyzna - to mała osada,
Przez którą wąska płynie rzeczka;
A wokół tej osady - miasteczka
Łańcuchy lasów, łąki i doliny ...*

*Tutaj, jak przed wiekami
Drogi polne są pokryte pyłem.
A przy gościńcu stanęły sędziwe
Wierzby, by schylić przed tobą
Swe złote warkocze.*

*Tam stodoła drewniana
A na niej gniazdo, z którego
Dochodzi klekot mieszkańca bociana.*

*W gestwinie parku do niebios zanosi
Słowik swą nową arię na dnia powitanie;
Tu, na cmentarzu prochy ojców naszych,
Co przekazali dzieciom swoją wiarę.*

*To tutaj stoją jeszcze chaty
Pamiętające różne stare dzieje! ...
Czy jest coś bardziej drogiego na świecie ?
Tu życie rozpoczęłam !
I tu się z nim rozstanę ...*

Bardzo ważny dla kultury janowskiej był rok 1967. Otwarto wówczas nowo wybudowany dom kultury. Znalazły w nim miejsce: kino, biblioteka, izba tradycji i USC. Bardzo dobrze funkcjonował on w latach 1974 - 81, kiedy dyrektorem był Arkadiusz Markiewicz. W tym czasie przy GOK-u istniał chór, zespół tańca nowoczesnego i ludowego, teatry żywego planu i lalkowy, koła plastyczne oraz miłośników sztuki ludowej i twórczości amatorskiej. Zainteresowanie plastyką jeszcze wzrosło po 1975 r. kiedy to (wspólnie z urzędem gminy i stadniną koni) rozpoczęto organizację Ogólnopolskich Plenerów Malarskich. Tematem przewodnim plenerów był koń, ale urokliwy pejzaż okolicy tak zachwylił artystów, że stał się także przedmiotem obrazów. Jeden z pierwszych uczestników plenerów, artysta plastyk Maciej Falkiewicz, zamieszkał w Janowie na stałe. Spośród grona malarzy i foto-

Maciej Falkiewicz - artysta malarz (AK)

grafików uczestniczących w plenerach warto m. in. przypomnieć: Franciszka Starowiejskiego, Ludwika Maciąga, Stanisława Baja, Władysława Borowickiego, Franciszka Maśluszcza, Bogusława Luśtyka, Stanisława Chomiczewskiego, Mariana Gadzalskiego i Zofię Raczkowską.

Rok 1981 i lata następne nie były przyjazne janowskiej kulturze. GOK utracił bazę lokalową, z pracy odeszli "zapaleńcy". Po siedmiu latach kryzysu GOK otrzymał utracone pomieszczenia, został wyremontowany i pod kierownictwem W. Tur ponownie "odżył". W ośrodku funkcjonuje kino, organizowane są wystawy plastyczne, pracuje klub seniora, prywatna szkoła muzyczna oraz dwa chóry "Janowianie" i "Iskierki", dziecięcy zespół ludowy "Małwinki", zespół wokально-instrumentalny "Janowskie Duszki", teatrzyk dziecięcy "Pół żartem pół serio" i młodzieżowa grupa taneczna "Bikjaż". Pracują także dwie

Fraszki Juliana Żmudzińskiego

Zalecenie

Obelgi łykaj jak ostrzygi,
lecz komplementy dobrze gryź,
Żebyś się nimi nie zadławił,
wśród wielu obłudników dziś

Byli

Byli u nas, oj byli tacy "przyjaciele",
co ryk osłów woleli nad słowicze trele

Nie pękaj

Ten co w życiu pęka,
dosyć często ginie
we własnej szczelinie

Wierz

Wierz w znajomych dobre siły,
lecz dbaj żeby własne były

Jadwiga Ostapczuk - artystka ludowa (CC)

sekcje: plastyczna i artystyczna.

Wspomniany już Maciej Falkiewicz nabył zabytkowy Dom Ryttów i prowadzi w nim galerię autorską. Spotkania i dyskusje o sztuce oraz organizacja plenerów malarskich to także zasługi M. Falkiewicza. Oprócz Falkiewicza tworzy w Janowie także Arkadiusz Markiewicz. Jego prace w metalu tzw. czekanki zdobyły duże uznanie nie tylko w środowisku janowskim. Córka Markiewicza, kilkunastoletnia Małgosia, rozsławia swoją osadę śpiewając. W latach 1999-2000 wygrała w "Szansie na sukces", w czterech ogólnopolskich i międzynarodowych festiwalach piosenki, z powodzeniem debiutowała w Opolu. Koncertowała w wielu miastach Polski oraz we Frankfurcie nad Menem i Stanach Zjednoczonych.

Uroki i codzienne życie Janowa podpatrują i opisują w swych utworach Olimpia Pielach i Julian Żmudziński, a Karolina Stefaniuk utrwała je w rzeźbiach.

O wszystkich przedsięwzięciach gminy przeczytać można w wydawanym od 2000 r. miesięczniku informacyjnym pt. "Nowiny Janowskiej Gminy".

Do Janowa warto zajrzeć w miesiącach wiosenno-letnich, kiedy to kultura "wychodzi na ulice". Na rynku janowskim co roku odbywają się duże imprezy masowe, jak: "Przegląd kapel i śpiewaków ludowych", koncerty zespołów zagranicznych, konkursy rysunkowe na asfalcie dla dzieci, festyn "Spotkajmy się nad Bugiem", "Wesele podlaskie". W listopadzie zaś organizowana jest duża impreza myśliwska "Hubertus".

Wszystkie te działania służą nie tylko rozrywce, pielęgnują tradycję, ukazują piękno i walory turystyczne tej ziemi - zapraszają do jej odwiedzenia.

Małgorzata Markiewicz (PS)

Dobrze zorganizowane, prezentujące wysoki poziom nauczania i różne profile kształcenia szkoły Janowa Podlaskiego są bardzo ważnym elementem rozwoju całej gminy.

Zwarty i sprawny system oświatowy tworzą: przedszkole, cztery szkoły podstawowe (Janów Podlaski, Nowy Pawłów, Werchliś, Błonie), Gimnazjum Publiczne im. Jana Pawła II oraz Zespół Szkół im. A. Naruszewicza. Wszystkie szkoły posiadają dobrą bazę materialną, wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną i w pełni zaspokajają potrzeby dzieci i ich rodziców.

Centrum edukacyjnym na poziomie średnim (nie tylko w odniesieniu do gminy), jest oczywiście Janów Podlaski, a jego tradycje oświatowe sięgają czasów rezydowania w nim biskupów diecezji łuckiej.

Największy jednak rozwój szkolnictwa średniego miał miejsce po II wojnie światowej. Już od 1 września 1945 roku rozpoczęło działalność Prywatne Koedukacyjne Gimnazjum Ogólnokształcące GRN. Obok niego początki średniej szkoły zawodowej tworzyli: H. Teodorczyk i T. Ignatowicz oraz A. Wawryniuk uczący w swoim warsztacie uczniów zawodu tokarza - metalowca i kierowcy mechanika. H. Teodorczyk otrzymała w sierpniu 1946 r. zezwolenie na otwarcie Średniej Krawieckiej Szkoły Zawodowej, a T. Ignatowicz otrzymał nominację na kierownika Publicznej Szkoły Dokształcającej Zawodowej. Roczna ich współpraca doprowadziła do powstania, od września 1947, Publicznej Średniej Szkoły Zawodowej. Po połączeniu liceum i szkoły zawodowej, od IX.1978 r., rozpoczął działalność Zespół Szkół Zawodowych im. Adama Naruszewicza.

Obecnie w Zespole kształci się 721 uczniów. W jego skład wchodzi: liceum ogólnokształcące, 5-letnie i 3-letnie technikum mechaniczne, 3-letnie technikum odzieżowe oraz 3-letnia szkoła zawodowa o specjalnościach mechanik maszyn rolniczych, technolog robót budowlanych, krawiec i ślusarz a także kucharz, fryzjer, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, stolarz, tapicer, piekarz, monter instalacji sanitarnych, lakiernik.

Znaczna część uczniów (267) to mieszkańcy Janowa i gminy, ale większość (449) dojeżdża z okolicznych wsi i miast Podlasia. Część z nich zamieszkuje w internacie. 88% wszystkich kształcących się to uczniowie ze wsi.

Szkoły średnie Janowa Podlaskiego ze względu na ilość uczących się w nich dzieci powodują, że osada postrzegana jest jako ważny ośrodek oświatowy naszego regionu.

Janów Podlaski - Gimnazjum (JM)

Wyroby cukiernicze (JD)

Gmina Janów Podlaski, jest gminą o charakterze rolniczym. W rolnictwie indywidualnym i społecznym pracuje ok. 53% ogółu zatrudnionych. Oprócz jednostek sfery budżetowej (szkoły, przedszkole samorządowe, urząd gminy, ośrodek zdrowia), działają zakłady przemysłu rolno-spożywczego: AGROS "FORTUNA" Spółka z o.o. Białystok, "STYRPOLIN" Spółka z o.o. - zakład produkujący styropian, UNO FRESCO TRADEX Spółka z o.o. - zakład pracy chronionej paczkujący bakalie, Stadnina Koni Spółka z o.o. - zajmująca się produkcją rolną i hodowlą koni arabskich, Spółdzielnia "ELREMET" - zakład odzieżowy, prowadzący również działalność handlową, PPUH. "DREXPOL" - produkujący wyroby z drewna, GS "SCH" - zajmująca się działalnością produkcyjno-handlową oraz Spółdzielnia Kółek Rolniczych świadcząca usługi nie tylko dla rolników.

Oprócz ww. zakładów, w sferze przedsiębiorczości pozarolniczej, działają 152 podmioty gospodarcze, z czego usługami zajmuje się 50 % podmiotów, działalnością handlową 45%, przemysłową i inną 5%. W usługach dominują zakłady remontowo-budowlane. Są to małe i średnie firmy rodzinne umożliwiające także zatrudnienie mieszkańcom gminy i nie tylko. Mają one duży wpływ na rozwój gminy.

Janów Podlaski - budynek urzędu gminy (JM)

Janów Podlaski - siedziba spółdzielni inwalidów " (JM)

Janów Podlaski - ośrodek zdrowia (JM)

Pola rumianku w Buble Łukowskich (JM)

Gmina Janów Podlaski jest gminą typowo rolniczą. Dominuje rolnictwo indywidualne. Użytki rolne zajmują 10062 ha tj. 74,5% ogólnej powierzchni, w tym grunty orne 50,8%, łąki i pastwiska 23,1%, sady 0,6%. Warunki produkcyjne są trudne, ponieważ większość powierzchni gruntów ornych stanowią ziemie V i VI klasy. Ma to znaczący wpływ na strukturę upraw.

Dominuje uprawa zbóż (żyta, pszenicy, owsa) oraz ziemniaków. W ostatnich latach zwiększa się produkcja warzyw (kapusty, marchwi, ogórków, cebuli) oraz owoców miękkich (porzeczek, truskawki).

Głównym kierunkiem produkcji zwierzęcej jest chów trzody chlewnej i bydła oparty na własnych paszach. łąki i pastwiska doliny Bugu stanowią doskonałe

tereny do hodowli bydła i produkcji ekologicznego mleka.

Nieskażone i czyste środowisko naturalne stwarza warunki do produkcji żywności ekologicznej. Rolnicy upatrują w niej szansę dla poprawy swoich dochodów. Rozwój produkcji żywności ekologicznej powiększa możliwość rozwoju turystyki wiejskiej. W chwili obecnej na terenie gminy działa dziewięć gospodarstw agroturystycznych. W opracowanej Strategii Rozwoju Gminy sprawy te są mocno akcentowane.

Pola rzepaku w Starym Pawłowie (JM)

Pola kapusty w Starym Pawłowie (JM)

ROLNICTWO

Łąki wokół Janowa Podlaskiego (JM)

Stajnie zwane prywatnymi (JM)

ROLNICTWO

Powrót z pastwiska (ET)

*"Tak długo lice ziemi naszej zachowa w pełni
urok i piękno, jak długo w chmurach nad
Tatrami krążyć będzie orzeł, nad wodami
unosić się będzie szafirowy zimorodek, nad łąką
zieloną motyl apollo, a w lesie królować
będą żubry, łosie i niedźwiedź"*

Władysław Szafer

Głównym czynnikiem kształtującym krajobraz, szatę roślinną oraz klimat terenu gminy jest dolina Bugu. Rzeka ta stanowi północno-wschodnią granicę gminy i na całym swym odcinku, liczącym 25,5 km. jest rzeką graniczną pomiędzy Polską a Białorusią. Głównie z racji swego granicznego charakteru Bug pozostał rzeką dziką i nieuregulowaną. Płynąc swym odwiecznym, naturalnym korytem często zmienia szerokość i głębokość swego nurtu. Jego dno jest pokryte licznymi głazami i powalonymi drzewami, co obok licznych, łagodnych meandrow tworzy nagle, niebezpieczne głębiny. Średni roczny przepływ wód Bugu w granicach gminy wynosi 140 m³ na sek. W gminie Janów Podlaski wody płynące zajmują powierzchnię 225 ha. W zachodniej części gminy płynie rzeka Czyżówka - lewy dopływ Bugu. Południową i płd.-zach. część gminy odwadniają: Komarenka i Krzywula - prawobrzeżne dopływy Czyżówki. Ujście Czyżówki do Bugu w kierunku na północ od Janowa Podl. tworzy rozległe starorzecze - stanowi ono bardzo cenny obiekt przyrodniczy. Ze względu na meandrujący przebieg koryta i jego położenie w terenie zabagnionym, mało penetrowanym przez ludzi, obszar ten cechuje wielki stopień naturalności i duża bioróżnorodność. Oprócz Bugu i jego dopływów duży wpływ na środowisko przyrodnicze wywierają liczne zbiorniki wód stojących. Najcenniejsze przyrodniczo są naturalne starorzecza, będące pozostałościami dawnego koryta Bugu, nazywane przez miejscową ludność bużyskami. Mają one przeważnie wydłużony kształt i są w różnym stopniu porośnięte roślinnością bagienną i szuwarową, ich obecność ma wielki wpływ na bogactwo przyrodnicze doliny Bugu. Większe zbiorniki wodne mają przypisane nazwy zwyczajowe, jak: Szczerbacz, Konik, Bezdenne, Kozłowe, Rogal. Na przedmieściu Janowa, od strony Białej Podlaskiej w dolinie Krzywuli

znajdują się dwa zbiorniki retencyjne, zalew Kozioł o pow. 8,6 ha lustra wody oraz zalew Zaborek o pow. 8,4 ha. Ten system zbiorników wodnych, połączonych często siecią rowów melioracyjnych wzbogacony jest przez liczne, naturalne i sztuczne oczka wodne - śródpolne i śródleśne. W dolinie Czyżówki, na obniżeniach wypełnionych torfem występują liczne, najczęściej porośnięte już krzewiastymi wierzbami torfianki, pozostałości po miejscach eksploatacji torfu. Rozległe starorzecza i liczne obniżenia terenu w formie łagodnych rowów przecinających łąki i pastwiska stanowią system naturalnych zbiorników ulgi, które wchłaniając nadmiary wezbranych wód roztopowych zapobiegają katastrofalnym powodziom.

Teren gminy Janów Podlaski według klasyfikacji przyrodniczo-leśnej W. Szafera leży w IV Krainie Mazowiecko Podlaskiej, w części północnej Dzielnicy Polesia Lubelskiego. Udział lasów w ogólnej powierzchni gminy jest niewielki, bo wynosi 17,9% (lesistość kraju przekracza 28%). Lasy Państwowe są właścicielem 1314 ha, zaś 972 ha lasów stanowi własność prywatną. Gatunkiem panującym w drzewostanach gminy jest sosna, tworząca 65% drzewostanów; dąb szypułkowy tworzy ok. 12%, olsza czarna ok. 10 %, wierzby - 8 %, brzoza brodawkowata 4 %. Dominującym typem siedliskowym lasu na terenie gminy jest bór mieszany świeży (BMśw. 35 % pow.). Ponadto występują następujące siedliska: las świeży i las mieszany świeży (Lśw. LMśw. 22%), bór świeży (Bśw. 18 %), ols (Ol 11 %) oraz las łęgowy (Lł 10 %). Struktura wiekowa drzewostanów jest znacznie korzystniejsza w lasach państwowych. Tu rozkład klas wieku jest zbliżony do średniej krajowej, jednak niepokój budzi zbyt niski udział starszych klas wieku w lasach prywatnych. Drzewostany posiadają wysoką, naturalną odporność biologiczną, co sprawia, że ich stan sanitarny jest dobry i nie budzi zastrzeżeń.

Pola wsi Stary Bubel (JM)

Groszek łąkowy (WD)

Poziomka twardawa (WD)

Ze względu na położenie wobec doliny Bugu teren gminy można podzielić na dwie części, różniące się krajobrazem, stosunkami wodnymi, stopniem naturalności i składem florystycznym. W części gminy położonej na południe od szosy, Bubel Terespol, dominuje krajobraz typowo rolniczy, związany głównie z uprawami polowymi i osadnictwem wiejskim. W ostatnich latach w krajobrazie pojawiły się znaczne powierzchnie sadów i plantacji krzewów jagodowych. Te ogrodzone najczęściej połacie terenu ograniczają swobodę przemieszczania się zwierzyny dzikiej i dla środowiska naturalnego gminy są zjawiskiem niekorzystnym. Najcenniejszym i wymagającym bardziej szczegółowych badań przyrodniczych fragmentem tego terenu jest dolina Komarenki i teren do niej przylegający, określane nazwą zwyczajową - Utkowiec. Według relacji mieszkańców jeszcze w latach 90. spotykano tu żółwia błotnego, co uwzględniając rodzaj występującego tu biotopu wydaje się prawdopodobne i skłania do podjęcia obserwacji.

Część północną gminy charakterystyczną dla doliny dzikiej rzeki nizinnej, cechuje znacznie wyższy stopień naturalności oraz bogatsza mozaika zbiorowisk roślinnych; od murawowych przez łąkowe, łęgowe, szuwarowe aż do wodnych. Występujące tu wielkie bogactwo szaty roślinnej, świata zwierząt oraz niepowtarzalny krajobraz zadecydowały o objęciu tego terenu ochroną, przez nadanie mu rangi Parku Krajobrazowego "Podlaski Przełom Bugu". Spośród ponad 500 stwierdzonych tu roślin naczyniowych 17 należy do ściśle chronionych, zaś 8 do chronionych częściowo. Szczególnie wysoką rangę posiada stanowisko zimoziółu północnego w lesie sosnowym w pobliżu Werchlisia. Ta roślina oraz niedawno stwierdzona w pobliżu Utkowca brzoza niska są relikdami epoki polodowcowej. Ich obecność świadczy o niewielkim poziomie zmian w środowisku naturalnym, w którym zdołały przetrwać.

Największe bogactwo florystyczne występuje jednak na łąkach i w drzewostanach leśnych położonych na wschód od zabudowań Stadniny Koni. Wielką mozaikę skrajnie różniących się siedlisk możemy podziwiać tuż na brzegu Uroczyska Ośniaki. Występuje tu bogata, świetlista dąbrowa z dobrze rozwiniętym runem, w którym spotykamy rzadkość florystyczną mieczyk dachówkowaty. Jest to jedyne stanowisko tej rzadkiej, ściśle chronionej rośliny w dolinie Bugu. Tuż obok w Uroczysku Łysucha występuje typowa, piaszczysta wydma paraboliczna porośnięta drzewostanem sosnowym. Jest to siedlisko skrajnie ubogie, gdzie 40 - letnie sosny osiągają wysokość około dwóch metrów. W tym lesie występuje stanowisko ściśle chronionego goździka piaskowego oraz rojnika. Jednak prawdziwym królestwem przyrody jest tu rezerwat Łęg Dębowy. Ten liczący 132 ha wiekowy las przewyższa swym dostojnictwem i majestatem wszystkie okoliczne lasy. Dumni i tajemniczy, jakby świadomy swej wielkiej misji, jest zatrzymanym w kadrze obrazem pierwotnej puszczy, która niepodzielnie panowała niegdyś na tych terenach. Żywymi świadkami tych odległych czasów są potężne, stare dęby, które swe przetrwanie w dużej mierze zawdzięczają licznym błotnistym rowom i bajorom, broniącym wstępu do wnętrza rezerwatu. Aby zobrazić ducha tego lasu posłużmy się cytatem z "Pana Tadeusza":

*Wieść tylko, albo bajka wie, co się w nich dzieje
Bo gdybyś przeszedł bory i podszyte knieje
Trafisz w głębi na wielki wał; pniów, kłód, korzeni,
Obronny trzęsawiskiem, tysiącem strumieni
I siecią zielsk zarosły i kopcami mrowisk,
Gniazdami os, szerszeńców, kłębami węzowisk.
Gdybyś i te zapory zmógł nadludzkim męstwem
Dalej z większym się spotkać masz niebezpieczeństwem;
Dalej co krok czybają niby wilcze doły
Małe jeziora, trawą porośłe na poły,
Tak głębokie, że ludzie dna ich nie dosiędzą;
Wielkie jest podobieństwo, że diabły tam siedzą."...*

Wgwozy obok wsi Bubeł Lukowska (JM)

Goździk piaskowy (WD)

Kokorycz wielokwiatowa (WD)

Niewątpliwym męstwem wykazali się botanicy, którzy w rezerwacie zlokalizowali wiele roślin rzadkich i chronionych. Należą do nich: wawrzynek wilczelyko, listera jajowata, podkolan biały, gnieźnik leśny, bluszcz pospolity, parzydło leśne, lilia złotogłów, kruszczyk szerokolistny. Wyjątkowość roślin chronionych bierze się stąd, iż w stanie naturalnym występują one bardzo rzadko. Na skutek zmian w środowisku naturalnym wiele gatunków wyginęło bezpowrotnie i proces ten ciągle trwa, toteż opracowano wykaz gatunków szczególnie zagrożonych wyginięciem, aby wszelkie stwierdzone stanowiska objąć szczególną ochroną. Grupą szczególnie zagrożoną są storczyki. Należące do nich: listera, gnieźnik, podkolan i kruszczyk żyją w ścisłej symbiozie z grzybami i każda niekorzystna zmiana warunków życia grzybów ma bezpośredni wpływ na los storczyków. Te chronione klejnoty podlaskiej flory wyróżniają się niepowtarzalnym pięknem.

Wspaniały drzewostan Łęgu Dębowego jest rewirem łowieckim i miejscem gniazdowania licznych ptaków. Zbliżających się do Łęgu witają swym krzykiem myszolowy, które siedząc na konarach, na brzegu lasu czatują na norniki z pobliskich łąk. To dobra okazja do obserwacji ptaka, bo może się okazać, że jest to trzmielojad, kania czarna lub jastrząb gołębiarz, które znacznie rzadziej niż myszolowy ale pojawiają się w okolicy. W Łęgu od lat gniazduje para bociana czarnego. Ptak widziany z bliska zwłaszcza tuż po przylocie z zimowisk prezentuje się wspaniale; jego głowa, szyja, grzbiet i skrzydła mają barwę ciemnego granatu z żywymi odcieniami zieleni, złota i błękitu. Nogi i dziób mają barwę koralowoczerwoną, zaś brzuch jest perłowobiały. Niestety jest to ptak bardzo płochliwy i bliskie z nim spotkanie należy do rzadkości. Masywne gniazdo bociana czarnego ulokowane jest w głębi rezerwatu, na bocznym konarze potężnego dębu, na wysokości około 14 metrów. Żywi się na okolicznych łąkach podobnie jak bocian biały. Jest towarzyski, bo często spotyka się go wraz z

białym kuzynem oraz z czapłą.

Ornitologiczną rzadkością dużej rangi jest gniazdujący w pobliżu Łęgu orlik krzykliwy. Jest to największy drapieżnik gniazdujący na Podlasiu. O spotkanie z nim jest nietrudno, gdyż żeruje przemierzając pieszo okoliczne łąki w poszukiwaniu norników i owadów. Jest bardzo nieufny i po spłoszeniu odlatuje natychmiast niskim lotem chowając się pomiędzy kępami drzew. W jego biologii występuje brzydki zwyczaj, który znacznie ogranicza jego liczebność. Samica wysiaduje zawsze dwa jaja. Wśród pisklaków w miarę ich rozwoju dochodzi do rywalizacji, która kończy się zjedzeniem słabszego przez silniejszego. Zjawisko to określa się mianem kainizmu i występuje tylko u orlików.

Gęsty i cienisty drzewostan rezerwatu jest ostoją dla wielu innych, rzadkich i ciekawych ptaków. Spotkamy tu dzięcioły: dużego, średniego i małego oraz czarnego i zielonego, ponadto kowaliki i pelzaczce. Gniazduje tu puszczyk i krogulec oraz bardzo rzadki, prowadzący skryty tryb życia brodziec samotny. Na obrzeżach lasu przebywa dudek, zaś na pobliskich, pojedynczych dębach gnieździ się dzierzba srokosz oraz pustułka.

Spośród płazów bytujących w rezerwacie wymienić należy następujące: kumak nizinny, ropucha szara, ropucha zielona oraz rzekotka drzewna.

Dość wąską listę gadów reprezentują: zaskroniec zwyczajny i jaszczurka zwinka. Od strony południowej przylega do rezerwatu drzewostan porastający teren zabagniony. Jest to łęg wierzbowo - topolowy - bardzo rzadkie zbiorowisko roślinne, które już wyginęło w innych częściach Europy. To bardzo urodzajne zbiorowisko zawdzięcza swe bogactwo i bioróżnorodność sezonowym wylewom Bugu, którego wody zaopatrują las w odżywcze biogeny. W jego składzie dominują wierzby (biała i krucha) oraz topole: biała (białodrzew) oraz czarna (skora).

W bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu rozciąga się kompleks łąk i pastwisk z szatą

Fiołek (WD)

Krwawnik pospolity (WD)

Pola uści Nowego Pawłowa (JM)

Grzybień biały (TŻ)

Rumy lasu łąkowego (WD)

roślinną typową dla tego typu zbiorowisk. Ten krajobraz powstał i istnieje dzięki działalności człowieka, który wyciął rosnące tu niegdyś lasy łąkowe, a obecnie hamuje proces sukcesji naturalnej poprzez wykaszanie i wypas roślinności zielnej. Mnogość ziół porastających łąki sprawia, że w miarę zakwitania poszczególnych gatunków zmienia się kolorystyka. Począwszy od wczesnej wiosny, aż do późnego lata z zadziwiającą "punktualnością" ukazują się łany białej rzeżuchy łąkowej, żółtych mniszków lekarskich i jaskrów, różowych firletek poszarpanych oraz niebieskich chabrow łąkowych, bławatków i dzwonków. W jesiennej kolorystyce dominuje czerwień, pomarańcz i brąz - to kwitnie rdest wężownik, bodziszek i szczaw. Do stałych mieszkańców zbiorowisk łąkowych należą rycyki, czajki, błotniaki łąkowe, pokląskwy, skowronki oraz wszędobylskie bociany białe, które wbrew utartym opiniom wcale nie przepadają za żabami. Ich ulubionym pokarmem są owady, głównie chrząszcze i świerszcze oraz drobne gryzonie - nie gardzą również jajami i pisklętami kuropatw, czajek i innych ptaków gnieźdzących się na ziemi.

W obniżeniach i miejscach podmokłych, gdzie pojawiają się łany kaczeńców (knieć błotna) i kosaćców żółtych, bogate, urodzajne łąki przechodzą w starorzeczca, powstałe w wyniku odcięcia fragmentu meandrującej rzeki od jej głównego nurtu. Ich brzegi porośnięte są przez bogatą roślinność szuwarową: oczeret, trzcinę, pałkę, sity, turzyce, mozgę, strzałkę wodną, skrzyp bagienny. Powierzchnia otwartego lustra wody jest najczęściej niewielka, gdyż spokojna toń pokryta jest kobiercem lilii wodnych. Są to grzybień biały i grążele żółte. W okresie kwitnienia ich okazałe kwiaty pływające po powierzchni pięknie kontrastują z szerokimi, błyszczącymi liśćmi, tworzącymi pływający dywan. Jego dopełnieniem są płaty rzęsy, drobnych roślin w formie nerkowatych listków, pokrywających przybrzeżne zakamarki, wolne od roślin wysokich. Stanowią one

pokarm dla łabędzi niemych i licznie gniazdujących tu kaczek: krzyżówek, głowienek, czernic, cyranek. Na obrzeżach starorzeczy chętnie polują czaple. Na tle suchych trzcin i szuwarów stojąca w bezruchu, czatująca na rybę czapla jest trudna do zaobserwowania, jednak bywa tak pochłonięta swym zajęciem, że da się blisko podejść. Niestety nie da się naszej obecności zachować w tajemnicy. Zdradzi nas łyska, która zaszyta w gąszczu donośnym skrzeczeniem oznajmi mieszkańcom starorzeczca, że oto pojawił się intruz. Podobną rolę w lesie pełni sówka. Wielkimi amatorami ryb są perkozy; dwuczuby i rdzawoszyj w pogoni za rybą lub w celu ukrycia się sprawnie nurkują i potrafią oddalić się pod wodą na odległość ponad stu metrów.

Zadziwiająco bogaty i kolorowy jest świat owadów. W pogodny, bezwietrzny dzień na liliach i innych roślinach nadwodnych siadają złotawozielone, wielkookie ważki oraz jasnogranatowe jętki. Ich delikatność i lekkość lotu poddają w wątpliwość istnienie prawa grawitacji. Największym mieszkańcem starorzeczy jest łabędź niemy. Swe wysokie, podobne do wyspy gniazda buduje w pewnym oddaleniu od brzegu z suchych trzcin, pałki i gałęzi. Nie jest zbyt płochliwy, toteż dość łatwo możemy obserwować zachowanie i zwyczaje tego pięknego ptaka. Łabędzie rodziny gniazdują na większości starorzeczy. Gnieździ się tu również błotniak stawowy, który swe gniazda ukrywa w gęstych trzcinowiskach. Jest często widoczny, gdyż patroluje okolicę niskim, koszącym lotem i nie stara się ukrywać. W szuwarach nadwodnych zakładają gniazda wodniki, kokoszki wodne, drobne ptaki wróblowate, jak: trzcinia, trzcinniczek, rokitniczka, potrzos oraz brzęczka, strumieniówka, świerszczak. Charakterystycznym ptakiem dla tego środowiska jest również rybitwa czarna. Ten smukły, podobny do jaskółki ptak, tworzy na większych starorzeczach niewielkie kolonie, budując swe gniazda na roślinności pływającej, głównie na osocze aloesowatej. Łany tej rośliny w kształcie rozet podobnych

Pluskwica europejska (WD)

Orlik pospolity (WD)

Lilia złotogłów (WD)

Roslinność porastająca brzegi i starorzecza rzeki Bug (JM)

Jaskier (WD)

Borówka czarna (WD)

do aloesu porastają znacznie wypłycone fragmenty starorzeczy. Proces wypływania następuje poprzez coroczne odkładanie na dnie zbiornika wodnego szczątków gnijących i butwiejących roślin, co powoduje dość szybkie podnoszenie dna. Pojawienie się osoki świadczy o ostatnim stadium wypływania, co grozi bezpowrotnym zanikiem otwartego lustra wody. Jedynym ratunkiem jest podniesienie poziomu wody, w czym specjalizują się bobry, których obecność obserwujemy w każdym starorzeczu. Ten nasz największy gryzoń jeszcze w latach 60. był na skraju wyginięcia.

Dzięki pracom hodowlanym jego populację w Polsce odbudowano i obecnie w okolicach Janowa często spotyka się ślady żerowania oraz typowe dla tego gatunku budowle. Należą do nich nory, tamy i żeremia. Najbardziej okazałe, wymagające niebywałego kunsztu są tamy, których zadaniem jest spiętrzenie wody w celu stworzenia środowiska dogodnego do bytowania bobraj rodziny. Takie budowle powstały w wypłyconej części Szczerbacza, pod Woroblinem i przy Horodyskiem. Z braku dogodnych miejsc bobry zaprzęśli budowy żeremi. Z konieczności ich rolę przejęły nory budowane w skarpach rowów melioracyjnych. Jednak w pobliżu Horodyskiego powstało typowe żeremie jedyne w tej części doliny Bugu.

Pobudowany w formie szałas dom bobra ma osobną jadalnię, miejsce wypoczynku, sypialnię, komorę lęgową oraz miejsce na odpadki. Usytuowany w środku budowli przewód kominowy, idący pionowo do góry służy do klimatyzacji pomieszczeń. Wejście do takiego domku znajduje się pod wodą. Przymakiem bobra jest kora i lęko wierzy, toteż na zimę gromadzą w pobliżu swego domostwa całe składowiska gałązek tego gatunku. Znana jest wielka rola bobra w środowisku naturalnym. Jego działalność zwiększa retencję wody oraz wpływa na bogactwo i

bioróżnorodność ekosystemu. Dlatego też gatunek ten poddany jest ochronie.

Na terenie gminy występują również siedliska ubogie, skrajnie różniące się od tych zasobnych w wodę i biogeny. Wydmy piaszczyste o różnym stopniu pokrycia przez roślinność położone są w terenie bezpośrednio przylegającym do koryta Bugu. Powstały one poprzez długotrwałą akumulację piasków przez rzekę. Na tych ubogich siedliskach wytworzyły się murawy psamofilne. Takie zbiorowiska występujące w okolicy Woroblina i Bubla jeszcze do niedawna wykorzystywane były jako pastwiska. Do dziś praktykuje się tu charakterystyczny sposób wypasu bydła, którego liczne stado z rana udaje się na pastwisko, aby wieczorem powrócić do swych obór. Roślinność kserotermiczną tych muraw cechuje swoisty urok. W ich kolorystyce dominuje blad różowy zawiąz z intensywną czerwienią goździków kropkowanych, nieco rzadziej kartuszków. Towarzyszą im lekko wzniesione, jakby zamszowe kocanki piaskowe. Na łagodnych, piaszczystych pagórkach pojawiają się kępy żółtych rozchodników ostrych, pięciorników piaskowych oraz jastrzębców kosmaczków i ciemnofioletowej macierzanki piaskowej. W ciepłe, bezwietrzne dni unosi się charakterystyczna woń tych kwiatów, przyciągająca liczne owady. Łatwo tu spotkać ociężałego świerszcza piaskowego oraz zwinną jaszczurkę. Krajobraz pozbawiony drzew i krzewów urozmaica kolumny dziewanny wielkokwiatowej i wiesiołka dwuletniego obłożone na szczycie żółtymi kwiatami. Są one ulubionym miejscem przesiadywania małej pokląskwy oraz pliszki żółtej. Na piaszczystych łachach, w pobliżu rzeki gnieźdzą się czajki, sieweczki oraz rybitwy. Tuż przy brzegu pracowicie uwijają się pliszki siwe i znacznie od nich większe, o szczudłowatych, czerwonych nogach brodzie krwawodziobe. W wysokich skarpach rzeki w okolicach Bubla

Huba siarkowa (WD)

Żeremia bobrów przy starorzeczu Horodyskiem (WD)

Czapla siwa (WD)

i Woroblina założyły swą kolonię jaskółki brzegówki. Ich liczne norki są miejscem gniazdowania i służą do wyprowadzenia lęgów. Gdy z gniazd wyjdą młode, nad wodą kłębi się chmara ptactwa w poszukiwaniu drobnych owadów, w tym również uciążliwych komarów. Czasem tuż nad lustrem wody przeleci szybkim lotem zimorodek. Jego całą urodę można ujrzeć dopiero, gdy siądzie na gałązce, tuż nad wodą. Widzimy mieniący się w słońcu turkus i brąz ze złotymi refleksami. Tu natura wspięła się na wyżyny swego kunsztu. Jest to prawdziwy klejnot doliny Bugu.

Rozległe, nadbużańskie murawy z licznymi starorzeczami są miejscem wypoczynku dla licznych gatunków ptaków w czasie ich wiosennych i jesiennych wędrówek. Kalinik, ujście Czyżówki, okolice Pralni, łąki Woroblina to ważne punkty korytarza ekologicznego, jakim jest dolina Bugu. W miejscach tych wiosną i jesienią zatrzymują się liczne gatunki, które u nas nie gniazdują. Należą do nich: kormoran, płaskonos, gagoł, świstun, rozeniec, gęś gęgawa i zbożowa a nawet bielik. Aby ziemia janowska była dla nich dalej gościnna należy chronić ten piękny, naturalny krajobraz. Jednocześnie trzeba go udostępnić licznym turystom, znającym już walory tych okolic. To jest właśnie szerokie pole działania dla dyrekcji Parku Krajobrazowego "Podlaski Przełom Bugu", która ma siedzibę w Janowie. Aby pogodzić sprzeczne na pozór interesy, trzeba rozważnych działań. Ich przykładem są liczne obiekty, które pozwalają odkrywać tajniki przyrody, nie szkodząc jej. Przez najciekawsze przyrodniczo tereny wytyczono, staraniem Nadleśnictwa Biała Podl. i dyrekcji Parku, ścieżkę przyrodniczą "Łęgi Nadbużańskie", na której w formie tablic umieszczonych na przystankach, dokonano szczegółowej prezentacji nadbużańskiej flory i fauny. Przedstawiono tu również szereg zagadnień z zakresu ekologii oraz

hodowli i ochrony lasu. Opracowano również przewodnik po ścieżce. Na terenie gminy, w miejscach szczególnie cennych krajobrazowo wybudowano trzy wiaty dla turystów. Istnieje również wytyczony czerwony szlak dla turystyki pieszej i rowerowej. W terenie istnieje 47 pomników przyrody. Większość z nich to wiekowe drzewa, jak dęby, lipy, wiązy, zaś 4 to potężne głazy narzutowe w okolicach Sachalina. Łęg Dębowy jest na razie jedynym uznanym rezerwatem, jednak już daleko są zaawansowane działania w celu uznania za rezerwat przyrody łąk i starorzeczy Kalinika.

Zaprezentowane bogactwo przyrodnicze okolic Janowa Podlaskiego jest wielkim atutem gminy. To, że ostało się do chwili obecnej w tak naturalnym stanie jest zasługą tutejszych mieszkańców. Pozostaje mieć nadzieję, że nasi następcy też je potrafią uszanować.

Czapliniec (AT)

Kaczka krzyżówka (WD)

Nadbużańskie Łąki zimą (JM)

TURYSTYKA WIEJSKA

W "Domu gościnnym Wygoda" zasmakujesz domowej kuchni podlaskiej u Marcina Orłósia
21-505 Janów Podlaski - Wygoda 2, tel. 083 341-30-60

Odpoczniesz w sąsiedztwie lasu w "Pałacyku pod górką" u Grażyny Hryciuk
21-505 Janów Podlaski - Bubel Granna 22a, tel. 341-39-03

U Andrzeja Brzozowskiego posiedzisz przy ognisku i zjesz pieczeń z rożna
21-505 Janów Podlaski, ul.Podborna 29, tel. 083 341 34 86

Na spotkanie ze sztuką i hipiczną przygodę wybierz się do Macieja Falkiewicza
21-505 Janów Podlaski, ul.Piłsudskiego 9, tel. 083 341-32-22

Na owoce z przydomowego ogródka i placki ziemniaczane zaprasza Czesława Caruk
21-505 Janów Podlaski, ul.Piłsudskiego 58, tel. 083 341-32-39

Do domków nad samym Bugiem zaprasza Halina Zimna
21-505 Janów Podlaski - Bubel Łukowska 17, tel./fax 032 285-25-95

Na urlop nad rzekę Czyżówkę zaprasza Anna Chalimoniuk
21-505 Janów Podlaski, ul.Słowackiego 6, tel. 083 341-32-26

Ścieżką po bużyskach oprowadzi Cię wędkarz Franciszek Różycki
21-505 Janów Podlaski - Buczyce Stare 17, tel. 341-39-29

Poznasz zwyczaje ludowe z Danutą Panasiuk
21-505 Janów Podlaski - Nowy Pawłów 110, tel. 083 341-22-31

Hubertus roku 2000 (CC)

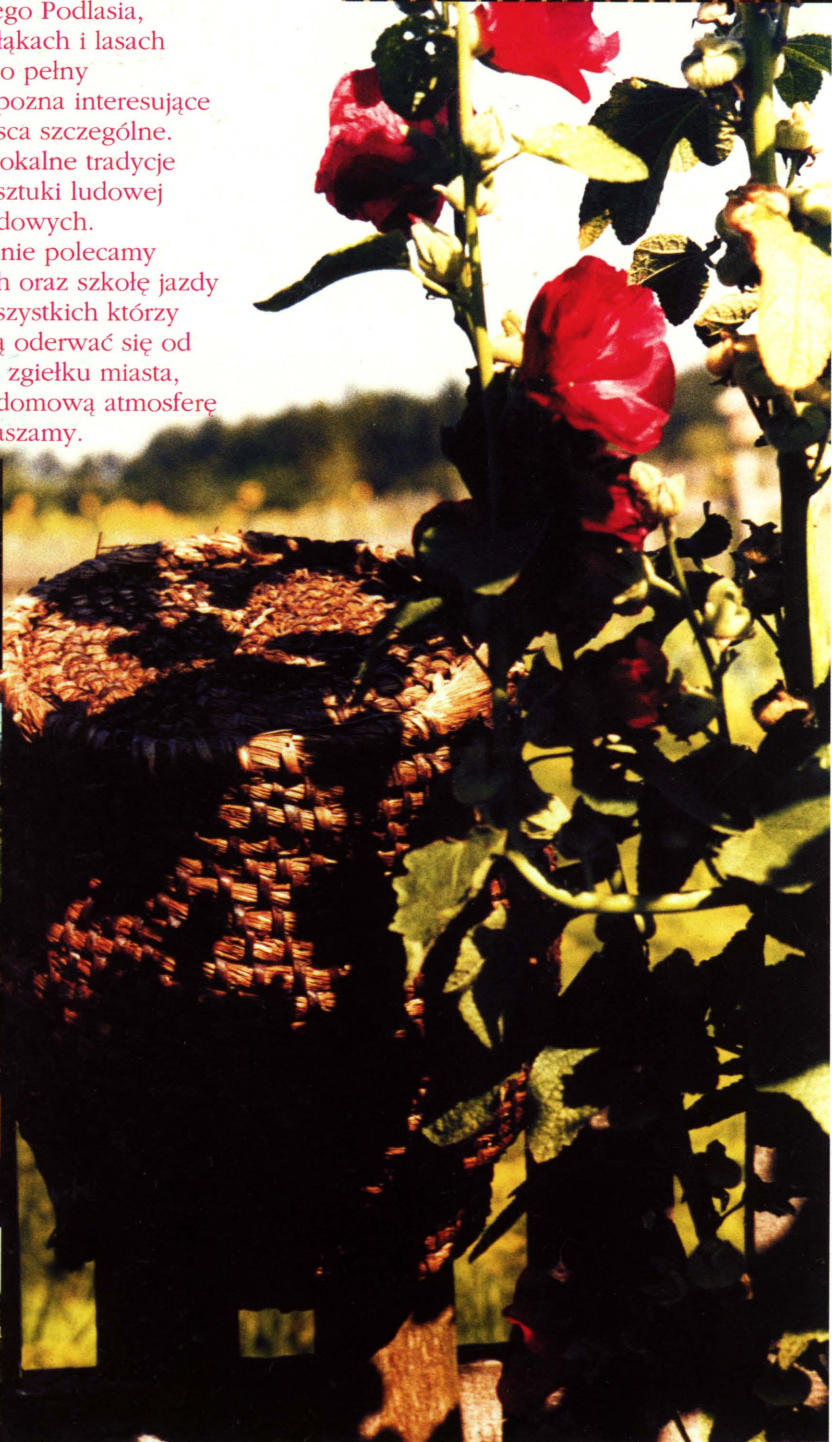

Hubertus roku 2000 (AK)

Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne z siedzibą w Janowie Podlaskim skupia kwatery agroturystyczne położone w dolinie Bugu. Obszarem swojego działania obejmuje południowe Podlasie. Większość kwater związana jest z parkiem krajobrazowym *Podlaski Przełom Bugu*, a więc z terenami wyjątkowo cennymi pod względem przyrodniczym. Dyrekcja Parku przygotowała do dyspozycji turystów ścieżki przyrodnicze "Szwajcaria Podlaska", "Bużny Most" oraz "Łęg Dębowy".

W nieskażonym środowisku naturalnym południowego Podlasia, czystych jego wodach, łąkach i lasach turysta znajdzie nie tylko pełny odpoczynek, ale także pozna interesujące zabytki, odwiedzi miejsca szczególne. Smakoszom polecamy lokalne tradycje kulinarne, miłośnikom sztuki ludowej janowskich twórców ludowych.

Kochającym konie polecamy Stadninę Koni Arabskich oraz szkołę jazdy Macieja Falkiewicza. Wszystkich którzy szukają spokoju, pragną oderwać się od codzienności, uciec od zgiełku miasta, ceniących sobie ciepłą domową atmosferę serdecznie do nas zapraszamy.

Gospodarstwa agroturystyczne (JM oraz CC)

Podlaskie malwy (KS)

Turyści podczas letnich spływów kajakowych (JM)

Goście gminy i turyści podczas imprezy "Spotkajmy się nad Bugiem" (CC)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Celem opracowywanej przez Radę Gminy strategii rozwoju jest wzrost atrakcyjności życia i aktywności ekonomicznej mieszkańców gminy pozwalającej na podnoszenie jej rangi w regionie i Polsce.

Cele programowe

- stworzenie warunków dla wielokierunkowego rozwoju gminy, poprawy struktury gospodarstw wiejskich, podnoszenia kwalifikacji rolniczych, rozwoju małych i średnich firm, rozwoju lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego;
- stworzenie systemu komunikacyjnego zapewniającego pełne wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy, modernizacja i rozbudowa dróg;
- poprawa ładu przestrzennego, wzrost poziomu projektów architektonicznych pozwalających na podkreślanie walorów przyrodniczych gminy;
- rozwój turystyki, w tym także agroturystyki pozwalającej na wykorzystanie wybitnych wartości kulturowych i przyrodniczych gminy;
- aktywizacja gospodarki poprzez wspomaganie przedsiębiorczości, tworzenie systemu gminnych preferencji i ulg inwestycyjnych;
- ekorozwój, ochrona przyrody i zabytków, nadzór nad zasobami wodnymi, właściwa gospodarka odpadami;
- rozwój oświaty i kultury;

Preferowane cele inwestycyjne:

- przetwórstwo rolno-spożywcze
- infrastruktura okołoturystyczna
- usługi na rzecz rolnictwa

Pensjonat "Uroczysko Zaborek" to zespół zabytkowych obiektów w standardzie***. Razem 70 miejsc noclegowych oraz 150 miejsc biesiadnych

PENSJONAT "UROCZYSKO ZABOREK"

PENSJONAT "UROCZYSKO ZABOREK"
21-505 Janów Podlaski, tel./fax 083 341-30-68
strona internetowa - www.zaborek.com.pl

Vast waving fields and meadows, beautiful forests, a variety of flora and fauna unseen anywhere else, clean air and the warm hospitality of local folk: all these are the characteristic qualities of Janów Podlaski, a friendly rural community in the northernmost part of the Lublin province in eastern Poland.

The seat of the community's local government, Janów Podlaski, is a historic settlement whose beginnings date back to the Łucy bishops of the Łucka Diocese in the XIII century. Its greatest developments took place in the XVI century, when the region flourished to a population of five thousand. Later, in the XIX century, this region came under the auspices of the Podlaska Diocese. The well-preserved XIX century church architecture grants Janów Podlaski a character and beauty all its own.

Besides its historic past, Janów Podlaski owes its fame to Poland's oldest thoroughbred stud farm, its world-class Arabians attracting international acclaim. Designed in the XIX century by Italian and Russian architects Henry Marconi and Graf Suzor, the stables, manor houses and pastures are a pearl among Polish horse farms.

Still the main feature shaping the landscape's attractiveness and the community's atmosphere is the Bug river valley. In the south, agriculture dominates with wild rolling fields of rye, wheat and sugar beets. To the north, you see the richness and variety of flora and fauna characteristic of the wild lowland river valleys. Marked trails, under wildlife protection of the Bug River Ravine reserve, allow visitors to take advantage of this picturesque area.

Nature, agriculture, architectural beauty, and rural folk culture all encourage you to visit Janów Podlaski and experience the possibilities.

Iza Dąbrowska

Weitreichende, wellige Felder und Wiesen, schöne Wälder, die Vielfalt der woanders nicht zu treffenden Flora und Fauna, saubere Luft, interessante Baudenkmäler, und Herzlichkeit und Gastfreundschaft der hier wohnenden Leute das sind die charakteristischsten Eigenschaften dieses Gebiets von Lubelszczyzna der Gemeinde Janów Podlaski.

Janów Podlaski selbst die Hauptstadt der Gemeinde ist eine alte auf das 13. Jahrhundert zurückgehende Siedlung, der Besitz der Bischöfe von Łuck, der Sitz also der Łucker Diözese Später im 14. Jh. auch die Diözese von Podlasie. Die größte räumliche Entwicklung erreicht Janów Podlaski im 16. Jh. ; die Stadt zählt damals 5 000 Einwohner. Die im 18. Jh. errichteten sakrale Objekte , von denen die meisten bis heute erhalten geblieben sind, verleihen der Stadt ein besonderes Gepräge und die einzigartige Schönheit .

Den Ruhm verdankt Janów Podlaski auch dem in Polen ältesten Gestüt, und eigentlich den hier gezüchteten schönen Araberpferden . Das Gestüt entzückt mit seiner Schönheit nicht nur Pferdefreunde . Mit seinen aus dem 19. Jh. stammenden, von Architekten Henryk Marconi und Suzor entworfenen Ställen; der Landhausarchitektur des Wohnteils; seinen Landschaften, sind "eine Perle" zwischen ähnlichen Objekten in Polen .

Der die Landschaft, die Landwirtschaft und das Klima gestaltende Hauptfaktor ist das Bug Tal. Im südlichen Teil überwiegt die Landwirtschaft. Der Reichtum und die Vielfalt der Fauna und Flora, die für einen wilden Talfluß charakteristisch ist das ist der Nordteil, der unter dem Schutz stehende Landschaftspark "Bugdurchbruch von Podlasie" mit der Direktion in Janów Podlaski. Um diese reizenden Gebiete den Touristen zugänglich zu machen, wurden Wanderwege ausgesteckt.

Der vorgestellte Reichtum der Natur, des Bauwesens, der Touristik, der Landwirtschaft und der Züchtung, sowie der Kultur sind große Vorteile der Gemeinde, die zu ihrem Besuch, Besichtigung und zum Investieren zur anspornen .

Ewa Siekielewska

Adresy i telefony **ważniejszych urzędów i instytucji**

Urząd Gminy Janów Podlaski

21-505 Janów Podlaski, ul. Bialska 6a, tel. (083) 341-30-73,
341-30-49, fax 083 341-30-77

Komisariat Policji

21-505 Janów Podlaski, ul. Bialska 13, tel. (083) 341-30-07

Strażnica Straży Granicznej

21-505 Janów Podlaski, ul. Starocerkiewna 1, tel. (083) 341-30-34

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Janowie Podlaskim

21-505 Janów Podlaski, ul. Brzeska 16, tel. (083) 341-30-58

Park Krajobrazowy "Podlaski Przełom Bugu"

21-505 Janów Podlaski, ul. Piłsudskiego 10, tel. 083 341-37-35

Stowarzyszenie Przyjaciół Janowa Podlaskiego

21-505 Janów Podlaski, ul. 1 Maja 13, tel. (083) 341-30-89

Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne

21-505 Janów Podlaski, ul. 1-go Maja 13, tel. 0605-232-114, fax (083) 341-32-39

WYDAWCA URZĄD GMINY JANÓW PODLASKI

Teksty:

Janusz Maraśkiewicz - *Historia, rozwój przestrzenny, zabytki*,
Danuta Bołtowicz - *Kultura i oświata*,
Tomasz Demidowicz - *Związani z Janowem Podlaskim*,
Marek Trela - *Stadnina Koni Arabskich*,
Jerzy Ostaszewski - *Przyroda*,
oraz teksty pracowników Urzędu Gminy w Janowie Podlaskim.

Fotografie:

Janusz Maraśkiewicz (JM), Wojciech Duklewski (WD),
Czesław Caruk (CC), Tadeusz Zaczek (TZ),
Krzysztof Staniszewski (KS), Jan Bożemój (JB),
Paweł Syndoman (PS), Artur Tabor (AT),
Edyta Trojańska (ET), Andrzej Kowalski (AK).

Opracowanie graficzne:

Janusz i Dagmara Maraśkiewicz

REALIZACJA

OFICyna WYDAWNICZA "DONATECH"

ISBN 83-908344-8-0

Wszelkie prawa autorskie prawnie zastrzeżone.

Żadna część publikacji nie może być w żadnej
formie powielana, reprodukowana, przedrukowywana,
przekazywana w jakikolwiek sposób - bez pisemnej
zgody Oficyny Wydawniczej "Donatech"
- jedynego posiadacza praw.

Donatech
OFICyna WYDAWNICZA

21-500 Biała Podlaska, ul. Piłsudskiego 17, tel. 0-83 342-25-40

TC
Jan

Janów
Podlaski

isbn 83-908344-8-0